HASRET e-kitaphane

Bilgiç kitaplar

Da Vinci ve Saklı Not Defteri

Leonardo Da Vinci

8. BASKI

Da Vinci'den günümüze kalan orijinal notlar, çizimler, bilgiler, kehanetler...

carpe diem!

“ çÖrèkÖ insanın
en çok kitap yakışıyor
ve mürekkebinin
kurutduğu yerde
kan akıyor ”

carpe diem kitap
carpediemkitap.com

da vinci ve saklı not defter

gençlik-anlatı-bilgi
bilginç kitaplar - 6
isbn: 9975-6107-10-3
1.baskı, istanbul, nisan 2006
8.baskı, istanbul, mayıs 2012

yazar: leonardo da vinci
çevirmen: kasım doğan
konsept danışmanı: ömer sevinçgül
yayın yönetmeni: sibel talay
editör: asena meriç
illüstrasyonlar: ayşe zinnur çetin
kapak tasarımı: ravza kızıltuğ
baskı-cilt: sistem matbaacılık
yılanlı ayazma yolu no:8
zeytinburnu/istanbul
(0212 482 11 01)
matbaacılık sertifa no: 16086

carpe diem kitap
lacivert yayıncılık san ve tic ltd şti.
cağaloğlu alemdar mah.
alayköşkü cad. no: 5 kat: 2
fatih / istanbul
0212 514 63 89 / 0212 511 24 24
kitap@carpediemkitap.com
www.carpediemkitap.com
copyright© carpe diem kitap
yayıncılık sertifika no: 12366

leonardo da vinci

italya'da dünyaya geldi. üniversite öğrenimi görmedi. dönemin ünlü ressam ve heykeltıraşı andrea del verrocchio'nun yanında çıraklık yaptı. kiliseden kale ve kanal yapımına kadar her türlü mimari, doğa, mekanik, geometri ve uçan makinelerle ilgilendi, anatomi çalışmaları yaptı, öğrenciler yetiştirdi. 1490 yılından itibaren çalışmalarını ve çizimlerini bir deftere kaydetme alışkanlığı geliştirdi. bu çizimler ve defter sayfaları, müzeler ve kişisel koleksiyonlarda toplanmıştır. 16 yıl boyunca italya'da seyahat etti. pek çok kişi için çalıştı, çoğu eserini yarım bıraktı. 2 mayıs 1519'da amboise'daki evinde 67 yaşında öldü.

İÇİMDEKİLER

da vinci'nin notları hakkında... / 9
bu kitap hakkında... / 13
vinci yılları... / 17
floransa yılları... / 19
milano yılları... / 23
roma yılları... / 26
fransa yılları... / 28
bilimsel mirası... / 32
kendisini nasıl bilirdiniz? / 33
kirlenmektense ölüm... / 41
az düşünen çok yanılır... / 44
hayvanların düşündürdükleri / 51
temsiller / 56
renkler / 64
baş ve yüz ölçüleri / 67
el ve ayak ölçüleri / 69
yetişkinler ve çocuklar / 71
insanın hareketleri / 74
insan resimleri / 77
doğadaki görüntüler / 82
manzara resmi / 85
şehir manzarası / 88
perspektif / 90
göz ve görüntü / 93
aritmetik bakış / 95
atmosfer etkisi / 99
ışık ve gölge / 102
parlaklık ve saydamlık / 108
ressam olacaklara tavsiyeler / 111
sanatkârın özel hayatı / 115
doğada gözlem / 118
görüntüyü hatırlamak / 122
eleştiri ve dikkat / 125
savaş sahnesi / 128
gece sahnesi / 132
bir fırtınayı resmetmek / 134
sel baskını / 136
sanat, resim ve şiir / 140
"son akşam yemeği" üzerine notlar / 144
anatomi / 145
astronomi / 150
hayattan süzülenler / 152
polemikler / 157
hikmetli öyküler / 160
gelecekte olacaklar hakkında / 164
özel notlar / 173
yazdığı bir mektup / 175

Çalışmalarım, imkânsız gibi görünse de
aslında mümkün olan şeyleri,
makul bir çerçeve içinde aramaları için
insanlara yol göstereceklerdir.

Leonardo Da Vinci

DA VINCI'NIN NOTLARI HAKKINDA...

Da Vinci, hayatı boyunca gözlemler yapmış, bilim, sanat, yaşam konularındaki tespitlerini titizlikle kayda geçirmiştir.

Notlarını sağdan sola ve Latince olarak tutan Da Vinci'nin ölümünden sonra, ondan geriye 13.000 sayfa not kalmış, fakat bunların yaklaşık 7000 sayfası korunabilmiştir.

Notlarını, tablolarını ve eşyalarının büyük bir kısmını bıraktığı öğrencisi ve kadim dostu Francesco de Melzi bu mirası derleyip korumuştur.

Ancak, Melzi'nin ölümünden sonra oğlu bu mirasın kıymetini bilememiş, bu el yazması değerli notlar ya çalınmış ya da çok ucuza satılmış ve herkesin elinde birkaç sayfa dolaşır olmuştur.

Hepsi bir arada muhafaza edilemeyen bu değerli el yazmalarının (kodeks) büyük bir kısmı özel koleksiyonlarda, müzelerde ve kütüphanelerde bulunmaktadır.

Koleksiyonculardaki bulunan el yazmaları genellikle koleksiyoncusunun adıyla anılmaktadır.

Mevcut kodeksler şunlardır:

Kodeks A-B-C-D-E-F-G-H-I-K-L-M

On iki parçadan oluşan bu el yazmalar Paris'te bulunmaktadır (İnstitut de France).

Parşömen, deri ve mukavva üzerine yazılmışlardır. Harflerle isimlendirilmiş olup boyutları birbirinden farklıdır. Kodeks M (10x7 cm) en ufak, Kodeks C (31,5x22 cm.) ise en büyük ebatlara sahiptir. Bu notlar toplam 964 sayfa civarındadır. Savaş sanatları, optik, geometri, kuşların uçuşu, hidrolik ve benzeri konuları içermektedirler. Muhtemel yazım tarihleri: 1492–1516

Kodeks Arundel

Londra'da bulunmaktadır (British Library). Toplam 283 sayfadır. İsmini ünlü İngiliz sanat koleksiyoneri olan Arundel'den almıştır. 1631'de Arundel'in torunu Henry Howard tarafından Kraliyet Akademisine sunulan kodeks, buradan British Museum'a ve daha sonra da British Library'e iletilmiştir. İçerdiği konular: Fizik, mekanik, optik, Euclide (Öklid) geometrisi, ağırlıklar, mimarî... Muhtemel yazım tarihi: 1478–1518

Kodeks Ashburnham

2037 ve 2038 olarak adlandırılan iki parçadan oluşur. Paris'te bulunmaktadır (İnstitut de France). 2038 sanatsal çalışmalar üzerine, 2037 ise muhtelif konular üzerine notları içermektedir. Muhtemel yazım tarihi: 1489–1492

Kodeks Atlantlius

Bu kodeks Milan'da bulunmaktadır (Biblioteca Ambrosiana). Matematik, geometri, astronomi, botanik, zooloji, savaş sanatları vb. konuları içermektedir. 12 deri cilt şeklindedir. 1119 sayfadan oluşmaktadırlar. Muhtemel yazım tarihi: 1478–1518

Kodeks Forster I, II, III

Londra'da bulunmaktadır (Victoria and Albert Museum). 14.5x10 santimetre olan Forster I, 54 folyo; 19,5x7 santimetre olan Forster II, 158 folyo; 9x6 santimetre olan Forster III, 94 folyodur. Geometri, fizik, hidrolik, makineler, mimarî ve diğer konuları içerirler. Muhtemel yazım tarihleri: 1487–1505

Kodeks Hammer (Önceki ismi Kodeks Leicester)

1994'te Bill Gates tarafından satın alınmıştır. Gates bazı şahsi sebeplerden dolayı kodekse isminin verilmesini istememiştir. 36 folyodan oluşmaktadır. Ebatları 29x22 santimetredir. Hidrolik, suyun hareketi, astronomi vb. konularını içerir. İsmini önceki sahibi Amerikalı Armand Hammer'dan almıştır. Daha önce Kodeks Leicester denmesinin sebebi de Leicester kontu Thomas Coke tarafından 1717'de alınmış olmasıdır. Muhtemel yazım tarihi:1506–1510

Kodeks Madrid I, II

İspanya'nın Madrid şehrinde bulunmaktadırlar (National Library). Madrid I, 184 sayfadır. Ebatları 21x15 santimetredir. İçeriğinde saatleri

de içine alan çeşitli mekanizmaların çizimleri ve mekanik teori çalışmaları bulunmaktadır. Muhtemel yazım tarihi: 1490–1508

Madrid II, toplam 157 sayfadır. Ebatları 21x15 santimetredir. Arno nehrinin akış yönünü değiştirmek için yapılan çizimler, Anghiari savaşına dair notlar, perspektif ve optik, Francesco Sforza için yapılan anıt hakkında notları içerir. Muhtemel yazım tarihi: 1491–1505

Kodeks Trivulzianus

Milan'daki Sforza kalesinin kütüphanesindedir (Trivulziana Library). 51 folyodur. Ebatları 20,5x14 santimetredir. Askerî, dinî, mimarî ve edebiyat konuları hakkındaki notları içerir. Muhtemel yazım tarihi:1487–1490

On the flight of birds

Bu kodeks Torino'da bulunmaktadır (Biblioteca Reale). 21x15 santimetre ebatlarında ve 18 sayfadır. İçeriğinde kuşların uçuşu üzerine notlar, kanatların hareketleri, hava rezistansı, rüzgârlar ve akımlara dair notlar yer alır. Muhtemel yazım tarihi:1505

Kodeks Windsor

Ciltlenmemiş 234 adet folyodan oluşmaktadır. Folyoların ebatları birbirinden farklıdır. İngiltere'de Windsor kalesindeki kraliyet koleksiyonunda bulunmaktadır. İçeriği; toplam 600 adet anatomik ve coğrafî çizim, atlar üzerine notlar ve çizimler, karikatürler, çeşitli haritalar... Muhtemel yazım tarihi:1478–1518

BU KİTAP HAKKINDA...

Bu kitap hazırlanırken, ulaşılabilinen orijinal el yazmalarla birlikte birçok yerli ve yabancı kaynak da incelenmiştir.

Orijinal notların çevirisinde 1888 yılında Jean Paul Richter tarafından İngilizceye çevrilen metinler ve konu tasnifleri esas alınmış, ancak bununla birlikte farklı İngilizce çevirilerden de yararlanılmıştır.

Olabildiğince titiz bir ekip çalışması sonucunda zengin bir metin derlemesi yapılmış ve derlenen bu metinler dilimize kazandırılmıştır.

Aralara eklenen Da Vinci'nin orijinal çizimleri kitabın zenginliği açısından önem taşımaktadır.

Notlar seçilirken, bunların günümüz insanı için aydınlatıcı olması ve son yıllarda hakkında pek çok spekülasyonlar yapılan Da Vinci'yi bütün yönleriyle en iyi biçimde yansıtması amaçlanmıştır.

Kitabın bu üçüncü baskısı, metin üzerinde bir takım güncellemeler yapılıp aralara Da Vinci'nin karikatürleri de eklenerek yeni bir kapak tasarımıyla genç müdekkik okurlara sunulmuştur.

Bu bölümde hayatımdan ve çalışmalarımdan bahsediliyor.

VİNCİ YILLARI...

Leonardo, İtalya topraklarında yer alan Vinci nahiyesinin Anchiano kasabasında dünyaya gelmiştir.

Babası Ser Piero Da Vinci, tanınan bir noter, annesi Caterina bir köylü kızıdır.

Annesiyle babası yasal bir evlilik yapmadıkları için gayri meşru bir çocuk olarak doğmuştur. Bunun etkisini, kendini bir ressam olarak ispat edinceye kadar hissedecektir.

O dönemde her ne kadar böyle olaylara sıkça rastlansa da, evlilik dışı çocukların devlet okullarında okumasına izin verilmediğinden düzenli bir eğitim alamamıştır.

Buna rağmen, dede evinde olumsuz bir tavırla karşılaşmamıştır. Aksine akrabaları onun doğumuna sevinmişlerdir.

Dedesi Antonio Da Vinci'nin son yıllarda bulunan bir kaydı sayesinde Leonardo Da Vinci'nin doğum tarihi kesinlik kazanmıştır.

Dedesi şöyle yazmıştır:

"Oğlum Ser Piero, 15 Nisan Cumartesi (1452) günü gece saat üçte bana bir torun verdi. Adını Leonardo koydular."

Vinci, verimli topraklara sahiptir. Etrafındaki tepeler meyve ağaçları, bağlar ve zeytinliklerle doludur. Küçük dağ akıntıları aşağılarda Arno nehrine katılır. Vinci'nin tepeleri, Albano dağına yönelir. Burası, Da Vinci'nin her fırsatta tırmanıp gözlemler yaptığı zirvedir. Kısacası doğayı seven meraklı bir çocuk için, Vinci'nin çevresi muhteşem bir mekândır.

Da Vinci; ağaçları, nehirleri keşfetmekte ve daha sonraki yıllarda not defterine gayet detaylı bir şekilde işleyeceği böcekler, hayvanlar, kuşlar üzerine çalışmakta özgürdür.

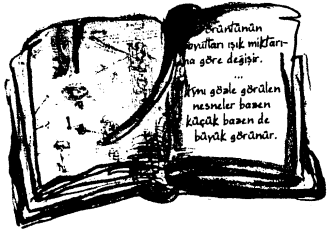
Onun doğaya karşı bu erken merakı, yaptığı ve yetişkinliğinde yapacağı resimlere ilham kaynağı olmuştur.

FLORANSA YILLARI...

Da Vinci, henüz on iki yaşındayken, babasıyla birlikte Floransa'ya taşınır. Resim sanatındaki kabiliyetini anlayan babası onu Floransa'nın önde gelen ressamlarından Andrea del Verrocchio'nun atölyesine çırak olarak verir.

Tuval, fırça ve boya yapmayı; ahşap, taş ve kilden heykeller yapmayı; metal objeleri altın ve gümüşle kaplamayı burada öğrenir.

On beşinci yüzyıl İtalyasındaki sanatçıların bütün işi resim ve heykel yapmak değildir. Verrocchio'ya zengin patronlardan mobilya, müzik aletleri, pusula, katedral için bronz zil yapımı gibi işler de gelir. Da Vinci, atölyedeki her işi dikkatle izleyip öğrenmiş ve bütün gözlemlerini not etmiştir.

Atölyede kendisine ihtiyaç olmadığı zamanlarda Floransa'yı keşfe çıkmış, dikkatini çeken her şeyi gözlemleyip eskiz olarak çizmiştir.

Yirmi bir yaşına geldiği zaman artık yetenekli bir ressam olmuştur Da Vinci.

Bunun farkına varan Verrocchio, İsa'nın vaftizini anlatan bir resimde onun yardım etmesine izin verir. Diz çöken bir melekle resmin arka plânının bir kısmını Da Vinci yapar. Meleğin yüzünde kullandığı renkler onun duygularını yansıtmaktaki yeteneğini ortaya koyar.

Bir rivayete göre ustası öğrencisinin çizdiği melek figüründen öylesine etkilenmiştir ki bir daha fırçayı eline almak istememiştir.

Çıraklığı sona erdikten sonra Floransa'nın hükümdarı olan Lorenzo de Medici için çalışmaya başlar. Bir kilise sunağını boyama işini üzerine almış fakat bitirmemiştir. 1483'te Milano'ya taşınır.

Milano'da on yedi yılın ardından defalarca Floransa'ya döner ve burada birçok proje üzerinde çalışır.

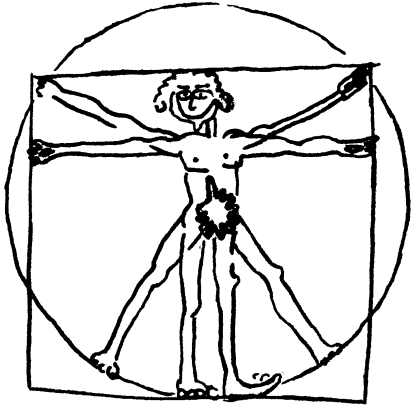
Ünlü Vitruvius Adamı'nı da bu yıllarda çizdiği düşünülmektedir.

Vitruvius Adamı, Rönesans döneminde yapılmış örnek bir bilim ve sanat eseri olma özelliği taşır. Leonardo'nun oranlara duyduğu ilgi ve merakın bir kanıtı ve onun insan ve doğayı birbiri ile ilgilendirme-bütünleştirme çalışması için de bir dönüm noktasıdır.

Britannica ansiklopedisine göre Da Vinci "insan vücudunun evrenin işleyişinin bir analojisi olduğunu" düşünüyordu.

Resim iç içe geçmiş bir daire ve bir karenin ortasına çizilmiş, uzuvları açık ve kapalı pozisyonda üst üste geçen bir çıplak erkeği betimler. Bu çizimde Leonardo'nun maddesel varlığı kare, ruhsal varlığı ise daire ile sembolize ettiği ve insanoğlunun iki yönünü bu şekilde ifade ettiği sanılmaktadır.

Çizimin yanındaki notlarda sıkça "oranların kanunu" ifadesi geçmektedir.

Floransa, komşu şehir Pisa ile savaşta olduğundan, Arno nehrini düşman şehrin üzerine akıtmak niyetiyle bir plân yapar. Bu proje tamamlanamamış olsa da onun yetenekli bir mühendis olarak ünlenmesine sebep olmuştur.

Pisa ile savaştan sonra yeniden resme koyulur ve 1503 yılında ünlü portresi Mona Lisa için çalışmaya başlar. Eseri tamamlaması yaklaşık dört yıl sürer.

Tablodaki kadın, yüzündeki "gizemli gülümseme" ile sanat tarihinin bir parçası haline gelmiştir.

Tabloda betimlenmiş olan kişinin kimliği belirlenememiş olmasına karşın; sanat tarihçileri, modelin kimliği ile ilgili pek çok fikir yürütmüş ve iddialarda bulunmuşlardır.

Leonardo hakkındaki ilk biyografiyi yazan Vasari, dönemin önemli kişilerinden biri olan Francesco del Giocondo'nun eşi Mona Lisa'nın tabloda resmedilen kişi olduğunu düşünmüştür. Bu nedenle Mona Lisa'yı İtalyanlar "Giocondo" Fransızlar de "Jakond" olarak anmaktadırlar.

Bell laboratuarlarından, Dr. Lillian Schwartz ise Mona Lisa'nın, Leonardo'nun kendi portresi olduğu fikrini ortaya atmıştır. Ayrıca bazı iddialar da Mona Lisa'nın Leonardo Da Vinci'nin yanında çalışan bir kişi olduğu yönündedir. Bunlar, Mona Lisa'nın kimliği ile ilgili sayısız iddiadan sadece bir kaçıdır.

Tablonun en önemli özelliği ise üzerinde tek bir fırça darbesinin bile olmamasıdır.

Da Vinci Floransa'da kaldığı bu dönemde ayrıca kuşların uçuşları hakkında notlar alır, eskizler çizer ve insan gücüne dayalı uçan makineler üzerine deneyler yapar.

Aghiari savaşında Florentina'nın kazandığı zafer anısına da bir duvar resmi yapma görevi verilir kendisine.

1506'da Floransa'dan ayrılır.

MİLANO YILLARI...

Da Vinci yetenekli bir ressam ve heykeltıraş olmasının yanında iyi bir müzisyen olarak da tanınmaktadır. Bu nedenle Floransa hükümdarı tarafından, Milano hükümdarı Dük Lodovico Sforza'ya hediye edilecek olan gümüş bir udu teslim etmek üzere Milano'ya gönderilir.

Düke askerî mühendislik alanındaki muhteşem ve orijinal icatlarını anlattığı bir mektup yazar. Mektubunda güçlü ve hafif köprüler yaptığından, harikulade yeni silahlar icat ettiğinden, zırhlı savaş arabalarından ve gemilerinden bahseder.

Heykel ve resim alanındaki yeteneğinden mektubun sonunda söz açar ve dükün babasının onuruna bir atlı heykel yapmayı teklif eder.

Da Vinci'den bir hayli etkilenen dük, sarayda ressam ve mühendis olarak ona bir görev verir.

Milano'da oldukça meşgul olan Da Vinci, orada bir atölye açar ve yanına çıraklar alır. Kostümler hazırlar; oyunlar, festivaller için kaleler yapar; şehir için yeni su kanalları tasarlar ve pek çok portre çizer.

"Son Akşam Yemeği" adlı eserini yapmaya başlar ve 1498 yılında tamamlar.

SON AKŞAM YEMEĞİ
(THE LAST SUPPER)

Ne yazık ki, bu başyapıtın sadece ufak bir kısmı günümüze kadar gelebilmiştir. Kullanılan boya, alçıyla kaplı nemli duvarın üzerinde tutunamamış, kabarıp dökülmeye başlamıştır.

Son Akşam Yemeği'ni çizerken de, dükün isim babası için, kil kullanarak atlı bir heykel modeli yapar. 1499 yılında Milano, Fransız birliklerinin saldırısına uğrar ve dükün ailesi kaçar. Fransız birlikleri, kilden yapılmış modeli, atış talimi için kullanarak harap etmişlerdir.

Bu arada Floransa'ya gider; fakat kendisinden daha genç ve son derece yetenekli olan, aldığı işleri zamanında bitiren Michelangelo kadar ilgi görmez.

Osmanlı padişahı İkinci Bayezid'e bir mektup yazar, saray mühendisi olarak hizmetinde çalışmak ve padişahın portresini yapmak üzere İstanbul'a yerleşmek istediği belirtir.

Mektubunda Haliç'i ve ondan çok daha geniş olan İstanbul boğazını birleştirecek iki köprü yapmayı plânladığından da söz eder.

İkinci Bayezid tarafından reddedilince Urbino'ya gider ve Cesare Borgia'nın hizmetine girer.

Bu olaydan önce Fatih Sultan Mehmet'in portresini çizmesi için şehre davet edildiği de söylenir. Fakat daha sonra teklif Da Vinci'den daha yaşlı olan çağdaşı Venedikli Gentile Bellini'ye götürülür. Bellini şehre gelerek Fatih'in bir portresini yapar. 1480'de, yani Fatih'in ölümünden bir sene önce yapılan bu portre hâli hazırda Londra'daki National Gallery'de sergilenmektedir.

Milano'nun Fransız hükümdarı Charles d'Amboise, 1506'da Da Vinci'yi geri çağırır.

Fransa Kralı XII. Louis, o zaman Milano'da bulunduğundan, bir yıl sonra Leonardo'yu saray ressamlığına getirmiştir. Leonardo ise Milano'da mühendislik projelerine kaldığı yerden devam etmektedir. Aynı zamanda, jeoloji, anatomi ve astronomi üzerine çalışmak için de zamanı olur.

Milano'nun Fransız hükümdarı 1511 yılında ölünce, Da Vinci şehri bir kez daha terk etmek zorunda kalır.

ROMA YILLARI...

Da Vinci, 1514'ten 1516'ya kadar Roma'da yaşamış ve Papa 10. Leo'nun kardeşi Prens Muhteşem Guiliano'nun hizmetinde çalışmıştır. Guiliano, onun mekanik alandaki dehasından çok etkilenir.

Da Vinci, Prensi eğlendirmek için çeşitli aletler ve oyuncaklar yapar. Bu aletlerin arasında, bakırı tek tip şeritler hâlinde kesen bir makine de vardır.

Ayrıca Da Vinci, "Vaftizci Yahya" gibi önemli bir resmini de bu dönemde bitirmiştir.

Da Vinci bu dönemde insan anatomisi üzerine daha fazla yoğunlaşmak istemiş, fakat kilise ölü bedenleri kesip incelemesine müsaade etmemiştir. Bunun üzerine o da, bir kasaptan tedarik ettiği hayvan parçaları üzerinde çalışır. Bu çalışmalar sonucunda kalbin çalışma şekli üzerine ilginç modeller çıkartır.

Ayrıca, optik konusunda da çalışarak atölyesinde devasa yuvarlak aynalar yapmayı dener. Bu aynalar, modern teleskoplardakine benzediğinden, bazı uzmanlar Leonardo'nun bunlarla Ay'ı ve yıldızları gözlemlemeyi umduğunu düşünmektedirler.

Da Vinci, botanikle de ilgilenmiş ve birçok doğal şeyde aynı düzenin var olduğunu gözlemlemiştir. Örneğin; bir ağaç gövdesindeki halkaları, suya düşen bir taşın sebep olduğu dalgacıklara benzetmiştir. Doğada var olan bir düzenin varlığını notlarında da sürekli tekrarlamıştır.

FRANSA YILLARI...

Patronu Guiliano 1516 tarihinde öldükten kısa bir süre sonra Da Vinci, İtalya'yı bir daha dönmemek üzere terk edip Fransa'ya yerleşir.

Kral onu; kendisinin baş ressamı, mimarı, mühendisi olarak atar. Da Vinci için sarayının yanında rahat bir ev tahsis eder.

Kral, Leonardo ile sohbet etmek için buraya sık sık uğramış, Da Vinci'yi memnun edecek ödemeler yapmış, mimarlık ve mühendislik alanlarında özgürce hareket etmesine imkân vermiştir.

Da Vinci, ömrünün son yıllarında bilimsel çalışmalarını içeren kâğıtları derleyip düzeltmeye başlar. Fakat 2 Mayıs 1519 günü Fransa'daki evinde ölür ve bu çalışma yarım kalır.

Notlarını ve resimlerini, kadim dostu ve en sevdiği öğrencisi Francesco de Melzi'ye bırakmıştır.

Saray kilisesi mezarlığına gömülen Da Vinci'nin mezarı, Fransız devriminde saray ve kilisenin harap olması sebebiyle bulunamamıştır.

DA VİNCİ'NİN VASİYETNAMESİ...

Şu an burada mevcut olan ve kralımızın Amboise'deki sarayına gelecek olan tüm insanlar bilsinler ki, Amboise yakınlarında, Cloux'ta ikamet eden ve kralın ressamı olan Vinci'li Leonardo bizzat karşımızdadır.

Ölümün kesin oluşu fakat zamanının belli olmayışından ve hayatının genel gidişatından ötürü hazırlamayı uygun gördüğü vasiyetnamesi ve son isteği burada belirtilen şekildedir.

Her şeyden önce ruhunu Tanrı'ya, her şeye gücü yeten Tanrı'ya, çok şerefli Meryem anamıza, Aziz Michael hazretlerine ve cennetteki diğer melek ve azizlere emanet ve teslim etmiştir.

1. Adı geçen vasiyet sahibi, Amboise'deki Aziz Florentin kilisesinin bahçesine gömülmek ve cenazesinin o kilise papazları tarafından oraya götürülmesini istemektedir.

2. Francesco da Melzi adındaki Milano'nun soylu insanına, zamanında kendisine yapmış olduğu hizmetler ve iyiliklerin karşılığı olarak, sahip olduğu

tüm kitaplarını, portrelerini, çizimlerini ve notlarını miras olarak bırakmıştır.

3. Hizmetkârı Battista de Vilanis'e, Milano sınırları dışındaki bahçesinin yarısını, diğer hizmetkârı Salai'ye de aynı bahçenin diğer yarısını bırakmıştır -ki bu bahçenin içinde Salai'nin zaten yapmış olduğu ve ikamet ettiği bir evi vardır- ve daima onun, varislerinin ve haleflerinin mülkiyetine bırakılmıştır. Yukarıda adı geçen her iki hizmetkârın da, geçmişte ve şimdiye kadar yaptıkları hizmetlerden ötürü miraslarıdır.

4. Geçmişte kendisine yapılan hizmetlerinden ötürü Maturina adlı kadına iyi kumaştan yapılmış, kürklü siyah bir pelerin, bir giysi ve bir kereye mahsus olmak üzere iki düka altını bırakmıştır.

5. Cenazesinde altmış fakir kimseden birer mum taşımalarını ve karşılığında bu kimselere para verilmesini istemektedir.

6. Vasiyet sahibi, son isteğinin harfiyen, tam manasıyla gerçekleştirilmesinden sorumlu kişinin Francesco da Melzi olmasını istemektedir.

Leonardo Da Vinci, burada adı geçen menkul ve gayrı menkullerinin adı geçen varislere, kendi söylediği gibi dağıtılmasını diliyor ve aksinin yapılmasını kesinlikle reddediyor.

Cloux'ta, yargıç vekili Spirito Fieri, Amboise'deki Aziz Denis kilisesi papazı Guglielmo Croysant, yargıç Cipriane Fulchin, kardeş Francesco de Corion ve Amboise'deki azınlık manastırının üyesi Francesco da Milano'nun şahitliğinde çağırılan ve adı geçen vasiyetnameyi kabul eden ve onaylayan Francesco de Melzi, yukarıda adı geçen kimselerin önünde, vasiyetnamede belirtilenin aksine hiçbir şey yapmayacak, söylemeyecek ve gerçekleştirmeyecek olduğuna dair dini üzere yemin etmiştir.

Bu da, kendi isteği üzerine kraliyet mührü ile mühürlenmiş, sağlam bir inancın yadigârı olarak Amboise'deki resmî belgeler arasına konulması uygun görülmüştür.

Da Vinci, 23 Nisan 1513 tarihinde, kraliyet noterinin huzurunda, son arzusunu ve vasiyetini sunmuş, mirasını adı geçen kimselerin tanıklığıyla mezkûr şahıslara bırakmıştır.

BİLİMSEL MİRASI...

Da Vinci optik, mekanik ve anatomi alanındaki çalışmalarının sonucu olarak bir tür plastik üretmiş, fotoğraf makinesinin bir önceki hâli olan "Karanlık Kutu"yu icat etmiş, kontak lens ve buhar gücü hakkında yazılar yazmıştır.

Gökyüzünün maviliğini açıklamış, insan bedeninin ayrıntılarını görüntülemek için görsel teknikler geliştirmiştir.

Gemileri hareket ettirmek için tasarladığı bir çark, 19. yüzyılda Missisipi nehrinde kullanılan gemilerde ve tasarladığı çift iskeletli gemiler 20. yüzyılda petrol tankerlerinde kullanılmıştır.

Leonardo, suyun üzerinde yürümeyi sağlayacak kayan ayakkabılar, dalış kostümleri, tıkanmış suyollarını açmaya yarayan aletler de tasarlamıştır.

Bunlardan biri, yirminci yüzyılın başlarında Panama kanalının açılışında kullanılan aletlerle neredeyse aynıdır. Tek farkı, Panama'da kullanılanların buharlı oluşudur.

KENDİSİNİ NASIL BİLİRDİNİZ?

Leonardo Da Vinci hakkında bugün bilinen birçok şeyin kaynağı olarak gösterilen Giorgio Vasari onu şöyle tarif ediyor:

"Sohbeti o kadar tatlıydı ki, insanları kendine bağlardı.

Mal ve mülk sahibi olmadığı ve çok az çalıştığı hâlde, daima uşakları ve atları vardı.

Hayvanlarla ve özellikle atlarla ilgilenmekten çok zevk alır; onlara büyük bir sevgi ve sabırla bakardı. Kuş satılan yerlerden geçerken de sıkça bu duygusunu belli eder ve onları kafeslerinden kendi eliyle çıkararak, satıcılara istedikleri parayı verdikten sonra, kaybettikleri özgürlüklerini iade edip gökyüzüne doğru uçup gitmelerine izin verirdi.

Bu yüzden olmalı; Tanrı onu o kadar memnuniyetle koluyordu ki; düşüncelerini, beynini, aklını nereye çevirse, eserlerinde büyük bir ilahî güç sergiliyordu.

Öyle ilahî bir güç ki; eserlerine kusursuzluk kazandırmasıyla, hiç kimse hiçbir zaman beceriklilik, canlık, yetkinlik, güzellik ve incelik bakımından onunla eş konumda olamadı."

Bu bölümde notlarımdan
seçmeler yer alıyor.

*

Notlarımı derleme ve düzenleme işine 22 Mart 1508 tarihinde, Floransa'da, Pier di Braccio Martelli'nin evinde başladım. Burada kopyaladığım, daha sonra düzenlemeyi umduğum bir yığın sayfadan yaptığım bu derleme, düzenli bir çalışma olmayacak.

Öyle sanıyorum ki bu çalışmanın sonuna gelmeden bazı şeyleri tekrarlamak zorunda kalacağım. Bu yüzden ey okuyucu, konuların çokluğundan ve hafızanın hepsini birden alamayışından ötürü beni suçlama. "Daha önce de yazmışsın aynı şeyi, şimdi yazmana ne gerek vardı." deme.

Eğer ben bu hataya düşmeyi göze almasaydım, ne zaman bir paragraf kopyalamak istesem, kendimi tekrarlamamak için, daha önce yazdıklarımın hepsini en baştan okumam gerekirdi. Bu da yazdığım ile yazacağım arasındaki zamanın uzaması anlamına gelirdi.

*

Özellikle faydalı ya da zevk veren hiçbir konu bulamadığım ve benden öncekilerin de şimdiye kadar bilinen her faydalı ve gerekli temayı kullandığı apaçık belli.

Şu hâlde ben, pazara en son gelen fakir biri gibi, başka çaresi olmadığından diğer müşterilerin beğenmedikleri malları almalıyım.

Böylece, diğerlerinin burun kıvırdığı bu malları naçizane heybeme doldurmalı, büyük şehirlerde değil, bilakis küçük ve fakir kasabalarda dağıtmaya gitmeliyim.

Belki mallarımı değecekleri fiyata satarım diye...

*

Biliyorum, birçokları bu çalışmam için, "İşe yaramaz!" diyecekler.

Maddi zenginlikten başka bir şey istemeyen, aklın gıdası ve tek zenginliği olan bilgiden mahrum kalmış insanlar!

Ruh, vücuttan çok daha kıymetli olduğundan, ruhun sahip olduğu da vücudunkinden daha asildir.

*

Matematikten anlamayana benim çalışmalarımı okutmayın!

*

Onlar gibi, diğer yazarlardan alıntılar yapmam. Ben, daha iyi ve değerli olan tecrübeye güvenirim.

Onların yaptığı şey, kendi çalışmalarıyla değil, diğerlerininkiyle böbürlenmek, başkalarının işlerini kuşanıp süslenmektir.

*

Onlar, kendi işim için aynı şeyi yapmama izin vermezler. Beni 'mucit' diyerek küçük görürler. Başkalarının işlerini göklere çıkaran ve yaygarasını yapanlara daha ne denir ki...

Bu adamlar, insanı ve doğayı inceleyerek buluşlar yapan mucitlerle kıyaslandığında, aynadaki görüntüsüyle kıyaslanan bir nesne gibidirler. Saygınlıkları da o kadar olmalıdır.

*

Birçokları, benim çalışmalarımın yüksek mevkilerdeki bazı çok saygıdeğer kişilere ters gelebileceğini düşündüklerinden, beni suçlayabilirler.

Bunu da, dayanaksız yargıları yüzünden, benim çalışmalarımın duru ve sade tecrübenin ürünleri olduğunu düşünmeyerek yaparlar.

Oysa bu çalışmalar, doğruyu yanlıştan ayırabilmenizi sağlayacak yeterliliktedir. Mümkün olan şeyleri makul bir çerçeve içinde aramaları için insanlara yardımcı olurlar.

*

Su altında uzun süre kalmakla ilgili kendi metodumu, denizin ortasındaki gemileri harap edip yolcularıyla birlikte batırmak için kullanabilecek kadar kötü niyetli insanlar olabileceğinden, ne ortaya çıkaracak ne de yayımlayacağım. Fakat diğerlerini sizlere aktaracağım.

*

Bilim olmaksızın tecrübeye âşık olanlar, dümensiz ve pusulasız bir gemiye binen ve bir yere gidip gitmediğinden emin olamayan denizciye benzerler.

Tecrübe daima mantıklı teoriler üzerine kurulmalıdır.

KİRLENMEKTENSE ÖLÜM...

*

Haz ve acı, birbirinin zıttı olmalarına rağmen biri olmadan diğeri olamaz.

*

Hazzı tadarsan bil ki ardında seni belaya ve pişmanlığa götürecek bir şey var.

*

Ateş yalanı yok eder, yani safsatayı. Ve karanlığı sürgün edip gerçeği koyar yerine.

*

Ateş, belki de her safsatanın sonu ve gerçeğin görüntüsü ve gösterisi olarak tasvir edilebilir. Çünkü o, ışıktır ve tüm özleri ya da hileli işleri saklayan karanlığı sürgün eder.

*

Ateş her safsatayı yok eder, yok olan düzenbazlıktır. Ve gerçek tek başına ayakta kalır, bu da altındır.

*

Gerçek saklanamaz, niyeti gizlemenin yararı yoktur. O, şimdiye kadar hiçbir amaca yargıç olamamıştır. Yalan maskesini giyerse de güneşin altında hiçbir şey saklanamaz.

*

Ateş, gerçeği tasvir etmek içindir. Çünkü her hileyi, yalanı bitirir. Maske ise, yalan ile gerçeği gizleyen hile içindir.

*

Bizler yararlı olmaktan usanmadan önce hareket duracak. Hareket, yararlılıktan daha önce tükenecek, ölüm de usanmadan önce.

*

Diğerlerine hizmet etmekte yetersizim. Yararlı olmaktan hiç bıkmadım. Hiçbir iş beni yormaya yetmez.

*

İçlerine kar gibi altın ve değerli taş yağan eller... Onlar hizmet etmekten yorulmaz. Fakat bu hizmet bizim değil hizmetin kendi yararınadır.

*

Nankörlüğe ibret olsun ki, odun kendini tüketen ateşi besler.

*

Süreklilik başlamaz, fakat sebat eder.

*

Aşk, korku ve saygı! Bunları taşlara yazın.

*

Kesilen bir ağaç filizleniyor yeniden, umutluyum hâlâ...

*

Bir atmacadır zaman...

AZ DÜŞÜNEN ÇOK YANILIR...

*

Ey her şeyi bitiren zaman! Ey kıskanç vakit! Her şeyi nasıl da yıkıp gider, yılların keskin dişleriyle nasıl da un ufak edip ağır ağır öldürürsün!

*

Ölüm hariç her kötü şey, geride bir keder bırakır, ölüm ise bu kederi, hayatla birlikte yok edendir.

*

Görüyorsun ki, insanın bir yerden eve dönme arzusu ve umudu, bir kelebeğin ışığa olan özlemi gibidir. Her yenibaharı, yazı, ayı, yılı sürekli bir coşkuyla özleyip bekleyen, özlemle beklediği şeylerin geç bile kaldığını düşünen insan, kendi sonunu özlediğinin farkında değildir. Bu arzu ile kendini vücuda hapsedilmiş hisseden ve özlemle, geldiği Zat'a dönmeyi bekleyen ruh, bu konudaki en mükemmel örnektir. Dünyanın küçük bir misali olan insanın doğasından ayrılmayan bu özlemin eşi benzeri yoktur.

*

Ey faniler, açın gözlerinizi!

*

Ey gafiller! Uyuklamak ne kötü şey! Uyku, ölüme bezer. Ah öyleyse, ölümden sonra kusursuz bir hayata sahip olmak varken neden çalışmaz, hazin bir ölüme giden uykuda geçirirsiniz hayatınızı?

*

Geçmiş zamanların ve yerlerin bilgisi, insan aklının hem süsü hem de besin kaynağıdır.

*

Yalan söylemek öylesine aşağılık bir şeydir ki, kutsal şeylerden bahsederken sanki Tanrı'nın lütfunu üzerinizden soyup çıkarır. Hâlbuki doğruyu söylemek ne muhteşemdir. Doğru, küçük şeyleri bile övse onlar asil olur.

*

Şüphesiz gerçek ile yalan arasındaki ilişki, ışık ile karanlık arasındaki ilişkiye benzer.

*

Doğru kendi içinde bile öyle muhteşemdir ki, mütevazı ve sade şeylerden bahsederken bile, yüksek ve muazzam söylevlerin içinde saklanmış yalanın ve şüphenin sonsuz kez üstündedir. Çünkü yalan söylemek beşinci unsurumuz da olsa, bu, doğrunun daha üstün beyinlerin başlıca gıdası olduğu gerçeğini değiştirmez.

*

Rüyalarda yaşayan sen! Önemli ve muallâkta olan konular hakkında kesin, doğal ve anlaşılması çok zor olmayan sebepler yerine, felsefi, yanıltıcı sebepler ve bu kıvrak zekâlıların hileleriyle tatmin olursun!

*

Tanrının, her ayrıntısıyla ve sonsuz parçalara ayırarak ilgilendiği evreni de içine alan ilmini anlamak ister bu insanlar... Sanki inceleyebilecek kapasiteleri varmış gibi!

*

İnsanoğlu, zamanın uçup gitmesine yas tutup onu çok çabuk geçmekle suçlarken hataya düşer. Çünkü geçerken de her şeye yettiğinin farkında değil.

*

Nasıl ki güzel geçen bir gün, huzurlu ve mutlu bir ölüme sebepse; iyi yolda harcanmış ömür de huzurlu ve mutlu bir ölüme sebeptir.

*

Henüz dokunduğun ırmak, geçip gidenin sonunda, gelmekte olanın başındadır ve bu ikisi de şu andadır...

*

İyi geçirilen ömür uzundur.

*

Özen gösterilmeden yenen yemek, iğrenç bir beslenme olduğu gibi, zevk ve beğeni olmaksızın

çalışmak da akla zarardır. Çünkü o zaman akıl, aldığı hiçbir şeyi tutmaz.

*

Demir kullanılmadıkça paslanır, kullanılmayan su kokar ya da soğuktaysa donar buz olur. Keza, zekâmız da kullanılmadıkça mahvolur.

*

İnsanlığın, acı çekmesine neden olan en büyük aldanışı, kendi fikirleridir.

*

Kaybolanlarla ya da kaybedilenlerle zenginlik olmaz. Erdem, ona sahip olanın gerçek ödülü ve bizim gerçek doğrumuzdur. O kaybedilemez, bizi asla yüzüstü bırakıp gitmez. Sadece hayat bizi bıraktığında ayrılır bizden. Malın mülkün ve diğer haricî zenginliklerin üzerine titreyenleri, kendi malları bile küçümseyerek ve alay ederek bırakıp giderler.

*

İnsanlar, çoğunu yanlış ve boş yere kullandıkları konuşma yetisine sahiptirler. Hayvanlar konuşamazlar ama nice faydalı ve doğru yeteneklerle donatılmışlardır.

*

Kötülükle işin başında mücadele etmek, sonunda etmekten daha kolaydır.

*

Menfaatlerin hatırası, nankörlüğe karşı zayıf bir savunmadır.

*

Arkadaşını baş başayken azarla, insanların yanındayken öv.

*

Geçmiş hakkında yanlış yapma.

*

Giysi soğuğa karşı nasıl korursa sabır da bizi hakaretlere karşı öyle korur. Elbiselerini soğuk artıkça kat kat giyersin ki soğuk sana zarar veremesin. Zor zamanlarda sabrını artır ki duygularını incitemesinler.

*

Dinleyiciyi tatmin etmeyen sözler, onu usandırır ya da canını sıkar. Bunun belirtileri ise, dinleyicilerin sık sık esnemeleri olarak karşına çıkabilir. İnsanların önünde konuşmak ve onların takdirini kazanmak istiyorsan, sıkıcı olmaya başladığını sezdiğin an konuşmanı bitir ya da konuyu değiştir. Tersini yaparsan, arzuladığın takdir yerine, hoşnutsuzluk ve düşmanlık elde etmiş olabilirsin.

*

Konuşurken konuyu muhatabına göre belirle. Muhatabının esneme, kaşlarını büzüştürme gibi hiçbir hareket yapmadığını, aksine dikkatli olduğunu görürsen, üzerinde konuştuğun konunun onun zevkine de uyduğundan emin olabilirsin.

*

Duyuların, duyarlı nesneler tarafından hareket ettirilişi gibi, âşık da maşuk tarafından

hareket ettirilir. Birliktedirler, tek ve aynı vücut olurlar.

*

Sevilen şey adi bir şeyse, seven de öyle olur.

*

Seven sevilenle birleştiğinde, orada dinlenir; yükünü attıktan sonra ise yine orada huzur bulur.

*

Sağlıklı kalmanın kuralı:

Sadece gerçekten istediğin ve yemekten zevk alacağın zaman ye. İyi pişmiş, baharatsız ve taze yiyecekleri tercih et. Çok çiğne ki faydası çok olsun.

*

Sıcak ülkelerde doğan insanlar, geceyi severler, ışıktan korkarlar. Çünkü gece onları tazeler, ferahlatır. Işık ise yakar. Bu yüzden tenleri gecenin rengidir, siyahtır. Aynı olay soğuk ülkelerde tam tersinedir.

*

Kartopu, dağlardan aşağı yuvarlandıkça hacmi büyür ama seviyesi düşer.

*

Sedir ağacı, güzelliğiyle gururlanıp kabarır. Kendini etrafındaki ağaçlardan ayırarak rüzgâra doğru çevirir kendini ve rüzgâr da onun kökünü söker.

*

Kışın karın altında saklanan her şey, yazın tüm çıplaklığıyla ortada olacaktır.

*

Henüz pişirilmemiş olan kil bir vazo tekrar şekillendirilebilir fakat pişmişi asla.

*

Kâğıt, mürekkebin koyu siyahlığıyla lekelendiğini görür ve bundan çok pişmanlık duyar. Fakat bir kâğıdın saklanıp korunmasının sebebi de üzerindeki harflerdir.

HAYVANLARIN DÜŞÜNDÜRDÜKLERİ

Haset: Çaylak kuşu, genç yavruların yuvada çok büyüdüklerini görürse, kıskançlıktan onların kanatlarını gagalar ve onları aç bırakır.

Güler yüzlülük: Her şeye sevinen, çeşitli ve canlı hareketlerle öten horoza uygundur.

Üzüntü: Yavrularının beyaz olduğunu görünce büyük bir keder içinde yuvadan ayrılarak onları acı iniltilerle baş başa bırakan ve vücutlarında birkaç siyah tüy görününceye dek onları beslemeyen kuzgunu temsil eder.

Minnettarlık: Ebeveynlerinden aldıkları hayatın ve yemeğin kıymetini bilen ibibik/hüthüt kuşunda gelişmiştir. Anne babasının yaşlandığını gören bu kuş, onlara bir yuva yapar, üzerlerine titreyerek onları besler. Gagalarıyla, yaşlı ve yıpranmış tüylerini yolduklarında da bazı bitkiler bularak düzeltmeye çalışır ki rahat yaşayabilsinler.

Aç gözlülük: Karakurbağası topraktan beslenir ve daima zayıf kalır. Çünkü hiçbir zaman yeterince yiyemez, topraktan mahrum kalacak diye çok korkar.

Nankörlük: Güvercinler, nankörlük sembolüdürler. Çünkü doyurulmak zorunda olmayacak kadar büyüdüklerinde babalarıyla kavga etmeye başlarlar ve bu kavga, babalarını yuvadan atıncaya, dişiye kendileri sahip oluncaya kadar bitmez.

Acımasızlık: Şahmeran öylesine acımasızdır ki, şeytanî bakışıyla hayvanları öldüremeyince, bitkilere döner ve bakışını onlara sabitleyerek soldurur onları.

Cömertlik: Kartalın hiçbir zaman, avının bir kısmını etraftaki kuşlara bırakamayacak kadar aç olmadığı söylenir.

Disiplin: Kurt, sinsice sığırlara yaklaşırken ayağını kapana kıstırır ve acıyla inler. Ardından, bu hatasının cezası olarak, kapandaki ayağını ısırıp koparır.

Dalkavukluk: Denizkızı öylesine tatlı şarkı söyler ki denizciler uykuya dalar. Sonra gemiye çıkıp uyuyan denizcileri öldürür.

İhtiyat: Karınca, doğal önsezileriyle yazın, kış için gerekeni hazırlar, filizlenmeyecek tohumları öldürerek, aradaki zamanda da onlarla beslenir.

Aptallık: Vahşi boğa, kırmızıdan korktuğu için, avcılar kırmızıya boyanmış bir ağaç gövdesi giyerler. Boğa müthiş bir çılgınlıkla, boynuzlarını doğrultup onlara doğru koşar ve avcılar da onu oracıkta öldürür.

Adalet: Her şeyi, adaletle düzenleyen ve halleden kral arıya benzeyebiliriz. Bazı arılara çiçeklere gitmeleri, diğerlerine çalışmaları, ötekilerine eşek arılarıyla savaşmaları, bir diğer gruba pisliği temizlemeleri, geri kalanların bazılarına krala

hizmet etmeleri emredilmiştir. Kral, kanatları kendini taşıyamayacak kadar yaşlandığında onu taşırlar ve eğer bir tanesi bile görevini lâyıkıyla yerine getiremezse cezası ölümdür ve ertelenmez.

Gerçeklik: Keklikler birbirlerinin yumurtalarını çalsalar da, doğan yavrular daima gerçek annelerine dönerler.

Sadakat: Turnalar, krallarına öylesine sadıktırlar ki, geceleyin o uyurken, bir kısmı belli bir mesafeye kadar etrafı gözetlemek için uçarlar. Bir kısmı da yanında kalır ve ayaklarında birer taş tutarlar ki eğer uyku onlara galip gelirse bu taş düşüp ses çıkarsın ve bu ses onları tekrar uyandırsın diye.

Düzenbazlık: Balıkçıl, saksağan ya da bu türden herhangi bir kuş sürüsü gören tilki hemen, ağzı açık bir vaziyette, kendini yere atar ki, ölü gibi görünsün ve bu kuşlar onun dilini gagalamak isteyip geldiklerinde o da, onların kafalarını ısırıp koparabilsin.

Yalan: Köstebeğin gözleri çok küçüktür ve her zaman toprağın altındadır. Karanlıkta olduğu sürece yaşar, ışığa çıktığı zaman ölür, tıpkı yalanlar gibi.

Kahramanlık: Aslan hiçbir zaman korkmaz, kalabalık avcılara karşı cesur ruhuyla savaşıp şiddetle saldırırken daima kendisini ilk yaralayanı yaralamaya çalışır.

Korku: Yabani tavşan daima korkar. Kışın ağaçlardan düşen yapraklar bile onu her zaman korkutur ve yerinden fırlatır.

Gönlü yücelik: Şahin, sadece büyük kuşlarla beslenir, küçüklerle ya da leş ile beslenmektense kendisini açlıktan ölmeye bırakır.

Kibirli güzellik: Bu konuda herhangi bir hayvandan çok tavus kuşunun sabıkalı olduğunu bilirsiniz.

Metanet: Tekrar dirileceğini bilerek kendisini tüketen alevlere karşı dayanma gücüne sahip olan ve sonunda yeniden ortaya çıkan Anka kuşuyla temsil edilebilir.

Sebatsızlık: Devamlı hareket ettiğinden ve en küçük rahatsızlığa bile tahammül edemediğinden buna örnek olarak kırlangıç gösterilebilir.

Kendini dizginleyebilme: Deve, var olan hayvanların içinde en azgın hayvandır ve dişisini bin kilometre bile takip edebilir. Fakat devamlı annesi ya da kız kardeşinin yanında tutarsanız takip etmez ve onları yalnız bırakır. Kendine hâkim olabilen bir hayvandır.

Kendine hâkim olamama: Tek boynuz, taşkınlığı ve kendini kontrol etmeyi bilmeyişi, güzel dişilere karşı düşkünlüğü yüzünden haşinliğini ve yabaniliğini unutarak tüm korkusunu bir kenara atıp soylu bir bakirenin kucağında uyumaya gider ve avcılar da onu orada yakalar.

Tevazu: Tevazunun en mükemmel örneğini kuzularda görürüz. Kafesteki aslanlara yem olarak verildiklerinde bile onlara anneleriymiş gibi naziktirler ve bu yüzden çok sık görebiliriz ki aslanlar onları öldürmekten kaçınırlar.

Gurur: Doğan, gururlu oluşu ve kendini beğenişi yüzünden kendi kendisinin efendisidir ve diğer kuşları yönetmek, tek ve en yüksek olmak

ister. Genellikle doğanı, kuşların kraliçesi olan dişi kartala saldırırken görebilirsiniz.

İçtinap: Yabani eşek, kaynağa su içmeye gidip suyu kirli bulduğunda, susuzluğunu unutur ve tekrar temiz akıncaya kadar su içmez.

Oburluk: Akbaba öylesine açgözlüdür ki, bir leş yiyebilmek için neredeyse iki bin kilometre uçabilir. Bu yüzden orduları takip eder.

Bağlılık: Kumru, hiçbir zaman eşine sadakatsizlik etmez; eğer biri ölürse diğeri iffetini korur ve asla bir daha yeşil bir dala oturmaz, temiz su içmez.

İffetsizlik: Yarasa, önüne geçilmeyen bir şehvete sahip olduğundan, çiftleşmede hiçbir evrensel kural tanımaz.

Asalet: As(kakım) kendini kontrol edebildiğinden günde bir öğün yer ve beyazlığını, saflığını kirletmemek için avcıların eline düşmeyi, vahşi bir hayvanın inine sığınmaya tercih eder.

TEMSİLLER

*

Deniz kenarında bir balıkçının evinde açık bir şekilde duran istiridye, bir sıçana kendisini denize götürmesi için yalvarır. Sıçan, hazır ağzı açıkken istiridyeyi yemeyi düşünür. Isırmaya çalıştığı anda istiridye kapanarak sıçanın kafasını sıkıştırır. Ardından da kedi gelerek sıçanı öldürür.

*

Ardıç kuşları, bir baykuşun insan tarafından yakalanıp ayaklarının kalın iplerle bağlanarak özgürlüğünden yoksun bırakılmasından ötürü sevinçten uçarlar. Fakat yakalanan baykuş hemen ardından ardıç kuşlarının sadece özgürlüklerini değil aynı zamanda hayatlarını kaybetmelerinin sebebi olur. Bu benzetme, kendilerini yönetenlerin özgürlüklerini kaybetmelerine sevinen ve aslında kendilerine gelecek yardımı kendileri kesmiş olan ve düşmanlarının boyunduruğunda özgürlüğü ve hayatını kaybedecek insanlar için kullanılır.

Koyun postunun üzerinde uyuyan bir köpeğin biti; yağlı yünün kokusunu fark ederek buranın daha iyi bir hayat sürebileceği, köpeğin dişleri ve tırnakları gibi tehlikelerden uzak bir yer olduğunu düşünerek kalın yünü köpeğe tercih eder. Orada büyük bir gayretle kıl kökleri arasında ilerlemeye çalışır. Fakat bir hayli terledikten sonra boşuna uğraştığının farkına varır. Çünkü kıllar birbirine çok yakındır ve bit için derinin tadına bakabileceği bir yer yoktur. Bu kadar gayret ve yorgunluktan sonra tekrar köpeğe dönebilmeyi dilerken köpek çoktan gitmiştir. Ve sonunda açlıktan ölür.

Bir adam, kendi ülkesinin dünyadaki en garip şeylerle dolu olduğunu söyleyerek övünüyormuş. Arkadaşı girmiş araya, "Uzun boylu anlatıp da nefesini yorma." demiş, "Sen bunun canlı ispatısın zaten!"

*

Rahat bir şekilde, geziniyormuş gibi uçabilmek kibirli kelebeğe yetmez ve mumun alevinin güzelliğine yenik düşüp içine uçmak ister. Fakat bu arzu ani bir düşüşün de sebebidir. Çünkü narin kanatları mumun alevinde yanmıştır. Yanmış ve mumluğun kenarına düşmüş olan talihsiz kelebek, yas tutup pişman olduktan sonra gözlerindeki yaşları silerken haykırır: "Ey aldatıcı ışık! Kim bilir benden önce daha kimleri kandırdın! Ne aptalmışım, ışığını o kadar yakından görmüşken nasıl oldu da güneş olmadığını anlayamadım senin donyağı parıltının!"

*

Küçük kuşların yuvalarını bulan maymun, müthiş keyiflidir. Fakat hepsinin tüyleri yeni bittiğinden, sadece en küçük ve en sevimli olanı alır, kendi yerine gider. Bu küçük kuşu incelemeye başlar, onu öper. Taşkın sevgisi sebebiyle ellerinde evirip çevirmesi ve sıkması yüzünden yavru kuş ölür. Bu misal, çocuklarını cezalandırmayarak onların yanlış yola girmelerine sebep olan ana babalara uygundur.

*

Bir sıçanın evi bir gelincik tarafından kuşatılmıştır. Gelincik yorulmak bilmeyen dikkatle sıçanın teslim olmasını bekler. Sıçan, yakındaki tehlikeyi ufak bir delikten izlemektedir. Bu arada kedi gelir ve gelinciği yakalar, midesine indirir. Sonra sıçan çıkar ve depoladığı yemişlerden bir kısmını feda ederek, mütevazı bir şekilde ilahî takdire şükranlarını sunar. Özgür kalışının tadını

çıkarmak ister. Fakat orada gizlenmiş bekleyen kedinin tırnakları ve dişleriyle hem özgürlüğünü hem de hayatını kaybeder.

*

Karınca, bir parça darı bulur ve darı karıncaya yalvarır : "Eğer gidip görevimi yerine getirmeme, büyüyüp çoğalmama izin verirsen, o zaman sana benim gibi yüzlercesini veririm." Karınca ona inanır ve gidip çoğalmasına izin verir.

*

Örümcek bir salkım üzüm bulur. Üzüm taneleri tatlı olmaları sebebiyle daha önce arılar ve sineklerin akınına uğramıştır. Böyle olunca da örümcek tuzağını kurabilecek çok uygun bir yer bulduğunu düşünür ve ağını oraya örerek oraya yerleşir. Her gün kendine üzüm tanelerinin arasındaki boşluklarda bir yer bulur ve ondan haberi olmayan zavallı böceklerin üzerlerine çöker. Fakat birkaç gün sonra insanlar, mahsulü toplamaya gelir ve o salkımı da kesip diğerlerinin yanına koyarlar, örümcek oracıkta ezilir. Salkım, hem örümceğe hem de onun yakaladığı sineklere tuzak ve mezar olur!

*

Derin bir göl buz tutar ve eşek, buzun üstünde uyuya kalır. Sıcaklığı buzu çözer ve eşek su altında uyanır ama nafile, oracıkta boğulur.

*

Doğan, önünde uçan ve birdenbire suya dalıp gözden kaybolan ördeği sabırla bekleyemediğinden, onu su altında izlemek ister. Yakalamak için

suya dalar, sırılsıklam olur. Bir süre sonra ördek yüzeye çıkar ve ardında boğulmuş olan doğanla alay eder.

*

Sinekleri hain ağına düşürmek isteyen örümcek, eşek arısı tarafından öldürülür, böylece adalet yerini bulur.

*

Kartal, ökseye kanatlarından yapışıp yakalanan ve öldürülen baykuşla dalga geçmek ister. Sonra bir avcının okuna hedef olur.

*

Şeftali ağacı, komşusu fındık ağacının ne kadar yüklü olduğunu kıskandığından onun gibi olmaya karar verir ve dallarını meyveyle doldurur. Fakat ağır olan meyvesi eğilmek zorunda bırakır onu ve sonunda da dallarını kırar.

*

Fındık ağacı, daima bir yol kenarında durarak, ürününün çokluğunu ve güzelliğini sergiler ve gelip geçenler tarafından taşlanır.

*

Bitki, yanında duran yaşlı ve kuru sırık ile etrafını çevreleyen çubuklardan şikâyet eder. Oysa sırık onu düz tutar, etrafındaki çubuklar da yanında olabilecek kötü refakatçilerden korur.

*

Okyanusun elementi olduğunu görerek gururlu su, havanın üzerine çıkmak merakı yüzünden

gafil avlanır. Ateşin tesiriyle buharlaşır, yükselirken hava kadar ince görünür. Daha da yükselince soğuk havayla karşılaşır. Burası ateşin onu yüzüstü bıraktığı yerdir. Burada zerrecikler birleşir ve ağırlaşır. Gökyüzünden yere düşer, toprak tarafından içilir. Günahının kefareti olarak yerde uzun bir süre hapsolacaktır.

*

Güneşli bir günde ustura kılıfından çıkar ve bakar ki güneş kendi yüzünde yansıyor.

Dünyalar onun olur, gurura kapılır. Kendi kendine, "Berber dükkânına geri dönsem mi acaba? Asla! Böyle bir güzellik tıraş gibi adi işler için kullanılmamalı.

Tanrım lütfen! Nasıl bir budalalık ki bu, benim köylülerin köpüklü sakallarını kesmeme, yani böylesine aşağılık bir iş yapmama neden oluyor! Bu vücut böyle bir şey için mi yaratıldı? Elbette hayır! Bir köşeye çekilip saklanayım da huzurla dinlenerek geçireyim hayatımı." der.

Dediğini yapar, bir kuytu yerde birkaç ay saklanır. Bir gün tekrar dışarı çıktığında artık paslı bir testereye benzediğini ve o göz kamaştırıcı güneşi yansıtamadığını görür. Pişman olur ama ne fayda, iş işten geçmiştir. Kendi kendine, "Ah o ince güzelliğimi, keskinliğimi niye berberde kullanmadım ki! Hani nerde o parlak yüzey! Kendimi saklarken o can sıkıcı ve çirkin pasa yem ettim!" der.

Bu durum akıllarını kullanmayan tembeller için de geçerlidir. Paslanarak körelen ustura gibi onlar da cehalet pasıyla körelirler.

*

Saka kuşunun, hasta bir insanın yanına götürüldüğünde, eğer hasta kimse ölecekse başını çevirip o kimseye hiç bakmadığı; eğer iyileşecekse de hiç gözünü üzerinden ayırmadığına inanılır. Erdem sevgisi de öyledir. O hiçbir zaman aşağılık, rezil şeylere bakmaz; aksine saf ve doğruluktan ayrı düşmeyen şeylere tutunarak asil bir kalpte yerini alır.

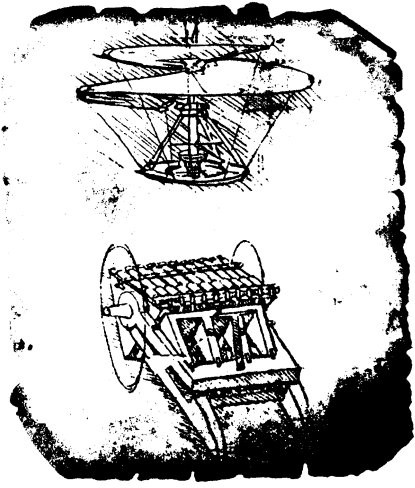
*

Su tarafından gün yüzüne çıkarılan taş, biraz yüksekçe bir yerde, tam da güzel bir bahçenin bittiği ve taşlı bir yolun başladığı noktada durmaktadır ve burada envaiçeşit çiçeğin arasındadır. Sonra yolda bir arada gördüğü sayısız taşa bakar ve kapağı oraya atmayı diler içinden. "Ne işim var benim bu çiçeklerle? Ben orada, kardeşlerimin yanında olmak istiyorum." der.

Yanlarına arkadaş arayan diğer taşların arasına kadar yuvarlanır. Bir süre sonra bakar ki, devamlı at arabalarının tekerlekleri, atların nalları ve insanların ayakları altında ezilmektedir. İşte bu yuvarlanarak gelen taş, bazen kendini yukarı çıkarır. O zaman da çamura ya da bir hayvanın pisliğine bulanır. Geldiği yere, yalnızlığın ve huzurun olduğu yere bakması elbette ki boşadır.

Taşın başına gelenler, yalnız yaşamayı bırakıp şehirlere, insanların arasına gelen kimselerin durumunu anlatan güzel bir misaldir.

RENKLER

*

Hepsinde eşit derecede beyaz bulunan birçok rengin içinde, en koyu arka plana sahip olan en beyaz görünür.

Siyah, beyazın en fazla olduğu arka planda en yoğun hâliyle görünür.

Kırmızı, sarının en fazla olduğu arka planda en canlı şekilde görülür...

Keza diğer tüm renkler de en güçlü zıtlarıyla çevrelendiklerinde de aynı şey geçerlidir.

*

Rengin kalitesinin yalnızca ışık vasıtasıyla anlaşılabileceğini bildiğimiz için, nerede fazla ışık varsa, rengin en güzel hâlini orada göreceğimiz ve nerede fazla gölge varsa, rengin aynı oranda ondan etkileneceği aşikârdır. O hâlde ey ressam! Renklerinin gerçek kalitesini parlak ışıkta göstermeyi unutma!

*

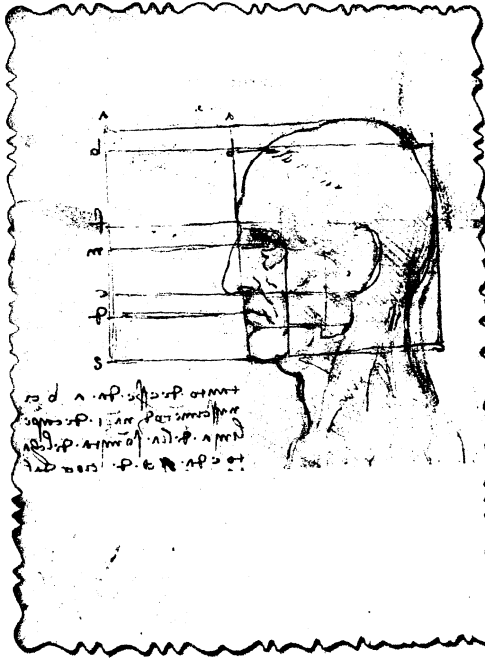
Belli bir uzaklıkta bulunan farklı renklerin gölgeleri, aynı derecede siyah görünür.

*

Gölgede ve ışıkta bulunan bir nesnenin doğru rengini gösteren, parlak tarafıdır.

*

Güneş görünmüyorken oluşan gökkuşağı renkleri güneş tarafından üretilmez.

*

Dünyanın çeşitli yerlerinde, tüylerinde görebileceğimiz en müthiş renkleri gördüğümüz kuşlar vardır.

*

Uzun mesafelerde, gölgenin kısımlarında hiçbir değişiklik fark edilemez.

*

En çarpıcı renk hangisidir? Uzakta bulunan bir nesne en parlak hâliyle çok dikkat çekerken, en koyu hâlinde çok zor görünür.

*

Uzakta ve gölgedeki hiçbir renk ayırt edilemez.

Az olan parlaklık, çok olan tarafından emildiğinden; en yüksek ışıkta olmayan bir nesne, görüntüsünü kendinden daha parlak bir atmosferden geçirerek göze iletemez.

Örneğin; tüm camları açık bir evin içindeyken, duvarlardaki tüm renkler anında ve pürüzsüz olarak görünür.

Fakat eğer dışarı çıkıp, belli bir mesafede durarak duvarlardaki resimleri görmek için pencereden bakmış olsak, tek çeşit derin ve renksiz bir gölge görmüş oluruz.

*

Renk perspektifinin, nesnelerinin ebatlarıyla uyumlu olmasına özen göster. Belli uzaklıkta nesnelerin ebatları küçülür, sen de aynı oranda renkleri soldur.

BAŞ VE YÜZ ÖLÇÜLERİ

*

Çene ile burnun başladığı kısmın arası, yüzün üçüncü kısmıdır ve hem burnun hem de alnın yüksekliğine eşittir.

*

Burnun ortasıyla çenenin en alt kısmı arası, yüzün uzunluğunun yarısıdır.

*

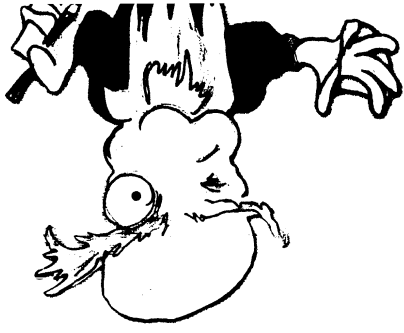
Burnun üst (kaşların ortasından aşağıya uzanan) kısmıyla çenenin altına kadar olan kısım, yüzün üçte ikisidir.

*

Çenenin üst kısmıyla dudakların başladığı çizginin arası, (çenenin bittiği ve alt dudakla birleştiği kısım) alt çene ile dudakların bittiği çizgi arasının üçte biridir ve yüzün on ikinci kısmıdır.

*

Üst çene ve alt çene sınırları arası, yüzün altıncı kısmıdır ve insanın toplam uzunluğunun elli dörtte biridir.

Ağız ile alt çene arası,
yüzün dördüncü kısmıdır ve
ağzın genişliğine eşittir.

*

Çenenin en uç çıkıntısıyla boğaz arası, ağızla çenenin alt kısmı arasındaki mesafeye eşittir ve yüzün dörtte biridir.

*

Boğazın üst kısmı ile boğaz çukuru arası, yüzün uzunluğunun yarısıdır ve insan boyunun on sekizde biridir.

*

Çene ile ense arası, ağız ile saç dipleri arasına eşittir.

*

Alt çene kemiğinin sonu ile çene arası, başın yarısı kadardır ve yandan bakıldığında boynun kalınlığına eşittir.

EL VE AYAK ÖLÇÜLERİ

*

El, bileğin kalınlığı kadar ayaktan kısadır.

*

Parmaklar olmaksızın elin uzunluğu, ayağın uzunluğunun yarısıdır.

*

Parmaklar bir arada avuç açıkken, elin en geniş yeri ile ayağın en geniş yerinin (parmaklarla birleştikleri kısım) eşit olduğunu görürsünüz.

*

Ayak başparmağıyla ayak bileğindeki çıkıntı arası, elin uzunluğu kadardır.

*

Oturan bir kimsenin boyunun (oturduğu yer ile başının üstü arasındaki kısmın) yarı sınırı, kolların göğüs hizasının hemen altında büküldüğü yerdir.

*

Ayak bileği ile başparmak arası, saç dipleriyle üst çene arasına eşittir ve yüzün altıda beşidir.

*

Kolları göğsünün üzerinde dirseklerden bükülü olarak çömelen bir kimsenin boyunun yarısı, göbeği ile dirsek arasında bir noktadadır.

*

Elin başlıca hareketleri on şekildedir: İleri-geri, sağ-sol, daire biçiminde, aşağı-yukarı, açma-kapama, parmakları yayma-birleştirme.

YETİŞKİNLER VE ÇOCUKLAR

*

Ayak bileği ile başparmak arası, saç dipleriyle üst çene arasına eşittir ve yüzün altıda beşidir.

*

Kolları göğsünün üzerinde dirseklerden bükülü olarak çömelen bir kimsenin boyunun yarısı, göbeği ile dirsek arasında bir noktadadır.

Yetişkinler ve çocukların eklemlerinin uzunlukları çok farklıdır. Omzun üstü (boyun) ile dirsek, dirsek ile başparmağın ucu ve bir omuzla diğeri arası vs.

*

Ömrün her aşamasındaki yıpranma oranına dikkat et. Kol, bacak ve eklemlerdeki değişiklikleri de iyi belirt. Bu kural çocuklar için de geçerlidir.

*

Gençlikte ya da yaşlılıkta (et miktarı gitgide azalırken) bölünen kaslar hangileridir? Etin hiç bir yağ tarafından kalınlaştırılamadığı, zayıflamayla da incelmeyen kısım neresidir?

Bu sorularda aranan şey, kemiklerin tüm harici eklemlerine bakıldığında kolaylıkla görülecektir. Yani omuz, dirsek, bilekler, parmak eklemleri, kalça kemikleri vs.

Uzuvların en kalın olduğu kısım, kaslarının eklentilerinden en uzak olduğu kısımdır.

Uzvun kemiklerinin yüzeye yakın olduğu kısımlarda asla fazla et bulunmaz.

*

Küçük çocukların bütün eklemleri narin, arasındaki kısım ise kalındır.

Bunun sebebi, eklemlerini deriden başka bir şeyin kaplamamasıdır...

Yağlanma hem eklemler arasında hem de deri ile kemikler arasında olur.

Kemikler, aradaki kısımlara nazaran eklemlerde daha kalın olduklarından, canlı geliştikçe deri ve kemikler arasındaki et, bünyesindeki yağı atar.

Deri, kemiğe olduğundan daha yakın bir şekilde tutunduğunda ise uzuvlar daha narin olur.

Fakat eklemlerin üzerinde, kıkırdağımsı doku ve sinirden başka bir şey olmadığından ve bu sinirler de kuruyamayacağından eklemler küçülemez.

Bu yüzden, çocukların eklemleri narin, eklemleri arası tombulcadır.

Çocuklarda parmak, kol, omuz eklemlerinin narin ve gamzeli olduğu gözlemlenirken, yetişkinlerde aynı eklemler kalındır.

Ayrıca çocuklarda çukur olan yerler, yetişkinlerde çıkıntılıdır.

*

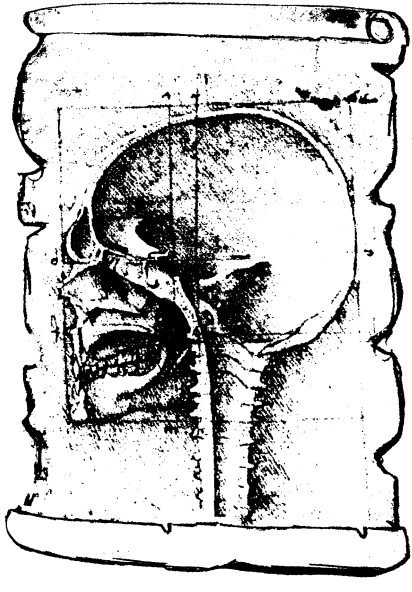
Eski Çağ düşünürleri insana 'küçük dünya' derler. Bu deyiş kesinlikle yerindedir.

İnsan toprak, su, hava ve ateşten oluştuğu için yeryüzündendir.

Nasıl insanın desteği olarak iskeleti ve koruyucusu olarak derisi varsa, yeryüzünün de üst tabakasına destek olarak kayaçları bulunur.

Nasıl insanın, akciğerler soludukça kabarıp çekilen bir kan kütlesi varsa, yeryüzünün gövdesinin de altı saatte bir gelgit yapan okyanusu vardır.

Nasıl insan gövdesini baştanbaşa kaplayan kan kütlesinden kollara ayrılan damarları varsa, okyanusun da yeryüzünün gövdesini dolduran sayısız su kanalı vardır.

İNSANIN HAREKETLERİ

*

İnsanın çizilecek on sekiz hareketi: Uzanma, koşma, ayakta durma, yaslanma, oturma, eğilme, çömelme, yatma, asılma, taşıma ya da taşınma, itme, çekme, çarpma, çarpılma, bastırma, kaldırma.

*

Oturan bir kimse, vücudunun çekim merkezinin önündeki kısmı arkasındaki kısımdan ağır basmadığı sürece -kollarını kullanmadan- ayağa kalkamaz.

*

Bayır tırmanan bir kimse ağırlığını ister istemez öne verir. Bu, çekim merkezinin de önüdür. Öyleyse bir kimse ağırlığını, bilinçli ya da bilinçsiz bir şekilde, gideceği yöne verecektir.

*

İnsan ne kadar hızlı koşarsa vücudunu o kadar öne atar.

*

Bayır aşağı koşan bir kimse, ağırlığını topuklarında, bayır yukarı koşan da ayak uçlarında hisseder.

*

Düz bir zeminde koşan kimse ise, ağırlığını ilk olarak topuklarına sonra ayak ucuna verecektir. Bu kimse, vücudunu geri çekerek öndeki ağırlığı dengelemeden, üstüne bastığı ayağı çekim merkezi olmadıkça, kendi ağırlığını taşıyamaz.

*

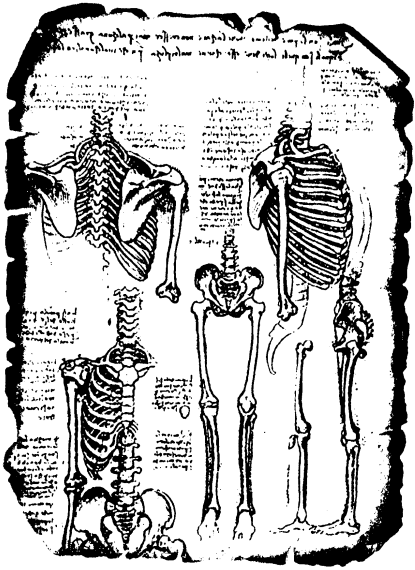
Bir insanın koşarken bacaklarına verdiği ağırlık, ayakta dururken verdiği ağırlıktan daha azdır.

*

Koşan bir at, üzerindeki insanın ağırlığını daha az hisseder.

*

Bir oku çok uzağa fırlatmak isteyen kişi, tek ayağı üzerinde durmalı ve diğer ayağını üzerinde durduğu ayağından mümkün olduğunca uzağa kaldırmalı ki, ağırlığı tamamıyla öndeki ayağın üzerinde olan vücudu gerekli dengeyi sağlayabilsin. Ayrıca, kolunu tam olarak açmamalı, tele daha hâkim olabilmek için de dipçiği kavramalıdır. Bir şeyi vurmak istediğinde, hemen öne bir adım almalı ve kolunu yayla birlikte açarak oku serbest bırakmalıdır. Tüm bunları bir anda gerektiği gibi yaparsa, ok çok uzağa gidecektir.

İNSAN RESİMLERİ

*

Yaşlı adamlar ağır hareket ederler. Dizleri bükülmüş, hareketsiz durduklarında ayakları birbirine paralel ve açıktır. Eğildiklerinde baş ve kollar önde biraz açılmış olarak çizilmelidir.

*

Kadınlar gösterişsiz tavırlarla, bacakları birbirine yakın, kolları yine birbirine yakın kavuşturulmuş ve başları öne ve bir şekilde tek yöne eğik bir şekilde çizilmelidir.

*

Yaşlı kadınlar istekli, çabuk ve öfkeli jestlerle çizilmeli, hareket bacaklarına nazaran kol ve başlarında daha kuvvetli olmalıdır.

*

Küçük çocuklar; otururken de, hareketsiz dururken de canlı, çekingen ve ürkek tavırlarla çizilmelidir.

*

Kızgın bir adamı resmediyorsun: Karşısındaki adamın saçından tutuyor... Bir dizi adamın kaburgasına dayalı... Onun başını yere doğru çekiyor... Sağ kolunu kaldırmış, yumruğu havada... Saçı öne doğru atılmış... Gözleri yere bakıyor... Kaşları çatık, dişleri sıkılı... Ağzının kıyılarında öfke belirmiş... Düşmanın üzerine yaslanırken boynu ileriye doğru bükülü, alnıyla birlikte kırış kırış...

*

Umutsuz bir adamı nasıl çizeceksin? Elindeki bıçakla giysilerini parçalamış... Diğer eliyle yarasını daha da açıyor... Ayakları ve dizleri bükülü... Tüm vücudu yere serili... Saçları dağınık bir hâlde rüzgârda uçuşuyor...

*

Beceriksiz bir ressam her çalışmasında birbirine benzer eller çizer. Öbür uzuvları çizerken de aynı hatayı yapar, ta ki uzun süren çalışmalar ona bundan kaçınmasını öğretene kadar. Öyleyse ey ressam! Çizdiğin insanda en kötü olan kısım neresiyse bul ve bunu düzeltip geliştirmek için özel bir gayret göster.

*

Eğitilmemiş kaba bir kimseysen, çizdiğin figürler de öyle görünecek, güzellikten ve inceliklen mahrum kalacaktır.

*

Kalabalık karşısında konuşan bir insanı resmetmek istiyorsan, nasıl davranması gerektiğini düşün ve konu karşısındaki hareketini resmine uyarla. Mesela, ikna edici bir şekilde konuşuyorsa, hareketi ona uygun olmalı.

Eğer ele alınan konunun bir tartışmaya yol açması bekleniyorsa, konuşmacı sağ elinin parmaklarıyla sol elinin bir parmağını -diğer iki parmağı kapalı olarak- tutsun.

Yüzünde de dikkatli bir ifade, ağzı hafif bir şekilde açık olarak -konuşuyormuş gibi- insanlara doğru dönmüş olmalı.

Eğer konuşmacı oturuyorsa, her an kalkacakmış gibi başı önde görünsün.

Eğer ayakta dururken resmedersen vücudu biraz öne yaslansın ve başı insanlara doğru dönük olsun.

Bu insanlar sessiz ve konuşmacının yüzüne bazı jestler, gıpta ve dikkatle bakarken bazı yaşlı adamları da duydukları karşısında şaşkın (çenesi düşmüş, yanakları çizgilerle dolu, kaşları kalkık ve alında birleştikleri yer de kırışmış) çiz.

Ayrıca, oturan birkaçının parmakları yorgun dizlerini kavramış, bazılarının bir dizi diğerinin üzerinde -ki bu dizin üzerinde eli ve onun üstünde dinlenen dirseğini tutan ve sakallı çenesini destekleyen eli olmalıdır.

*

İşin, senin amacını ve anlamını yansıtsın. Bir figür çizdiğinde, onun kim olduğunu ve senin ondan ne yapmasını beklediğini iyi düşün.

*

Genç ya da yaşlı bir adama verdiğin herhangi bir hareketi dikkatle çiz.

Genç olan yaşlıya oranla daha güçlü olduğundan onun hareketini daha enerji dolu yap.

Genç ile çocuk söz konusu olduğunda da aynı şeyin geçerli olduğunu unutma.

*

Herhangi bir insan figürünün temsili ya da resmi, kafasındaki amaç ve takındığı tavra bakılarak seyirci tarafından kolayca algılanabilecek

şekilde yapılmalıdır. Yani, soylu bir insanı konuşurken çizeceğin zaman, bırak jestleri güzel sözlere doğal bir şekilde eşlik etsin.

Aynı şekilde, vahşi mizaçlı bir insanı resmederken hareketlerini de acımasız/kızgın olarak, elleri dinleyiciye doğru uzanmış, göğsü ve kafasının ayak hizasından ötede, konuşurken ellerini takip ediyormuş gibi olmasına dikkat et.

Konuşan iki insanı gören sağır ve dilsiz bir kimse, duymaktan mahrum olmasına rağmen, konuşmacıların jest ve tavırlarından konuşmanın tabiatını/atmosferini anlayabilir.

Bir keresinde, Floransa'da sağır bir adam görmüştüm. Bu adam, bağırdığınızda hiçbir şey anlayamıyor fakat yavaş bir şekilde konuştuğunuzda sadece dudak hareketlerinden konuşulanları anlayabiliyordu... Buradan hareketle, kararı tecrübeye bırakıyorum; birinin sana yavaşça konuşmasını iste ve dudak hareketlerini not et.

*

Tarihî bir resim çizerken iki noktayı göz önüne al: Bakış açısı ve ışık kaynağı. Bunları olabildiğince belirgin yap.

*

Tarihî resimler bir sürü figürle doldurulup karıştırılmamalıdır.

DOĞADAKİ GÖRÜNTÜLER

*

Bir ağacın tüm dalları, hangi yükseklikte olursa olsun, bir araya getirildiğinde ağacın gövde kalınlığına eşittir.

*

Bir su kaynağının kolları, akıntının herhangi bir yerinde eşit hızda akıyorsa, bu ana akıntıya eşittir.

*

Ağacın alt dallarında bulunan filizler, üsttekilere nispeten daha fazla büyür. Onları besleyen özsuyu ağır olduğundan, yukarıya değil aşağıya yönelir ve aşağıya doğru büyüyen dallar, bitkinin merkezinde oluşan gölgeden yüz çevirirler. Dallar ne kadar yaşlanırsa, alt ve üst filizler, aynı yıldan kalanlar ve yeni filizler arasındaki fark o kadar büyür.

*

Önceki yılın dallarıyla onların üzerinde ve onlardan bir yıl büyük olan dalların kalınlığı,

onlardan daha eski olan dalların kalınlığıyla eşit değildir. Fakat istisnaları vardır. Öyle ki, alt dalın gücü, üstündekini beslemeye yönelebilir. Her ne kadar bir tarafta olsa da, eğer dalların genişlikleri eşitse, kökün damarları paralel ve bitkinin yüksekliğinin her derecesine eşit uzaklıktadır.

*

Ey bu kuralları bilmeyen ressam! Bilenlerin suçlamalarına maruz kalmamak için doğadaki her nesneyi lâyıkıyla çiz ve sadece para için çalışanlar gibi bu titiz çalışmayı küçümseme!

*

Fındık ağacı, incir ağacı gibi geniş yapraklı ve ağır meyveli ağaçların en alt dalları, daima yere eğiktir.

*

Genellikle ağaçların neredeyse tüm dik kısımları, dışbükeyi güneye çevirerek kıvrılır ve güneye bakan dalları kuzeye bakanlara nispeten daha uzun, kalın ve fazladır. Bunun nedeni ise ağacın özsuyunun güneş tarafından ağaç üzerinde kendisine en yakın kısma çekilmesidir. Bu olay, güneş ışığı diğer bitkiler tarafından engellenmediği sürece gözlemlenebilir.

*

Bir yaprak daima üst kısmını gökyüzüne çevirir ki atmosferden gayet yumuşak bir hâlde düşen çiği mümkün olabildiğince emebilsin. Bu yapraklar, her biri diğerini en az örtecek şekilde

dağılmışlardır. Fakat sarmaşıkta görüldüğü gibi, sırayla birbirlerinin üzerinde de uzanabilirler.

Bu sıra, şu iki şeyi ortaya çıkarır: Birincisi, havanın ve güneş ışığının aralarından sızacağı boşluklar bırakılması/olması; ikincisi ise ilk yapraktan düşen damlaların dördüncüye ya da diğer bazı ağaçlarda altıncıya damlayabilecek bir şekilde tasarımlanmış olmasıdır.

*

Genç bitkiler, yaşlılara nispeten daha saydam yapraklı ve parlak kabukludurlar. Özellikle, ceviz ağacı mayıs ayında, eylüldekinden daha açık renktedir.

*

Hem güneş hem de atmosfer tarafından aydınlatılan ve koyu yapraklı olan ağaçların bir yanı sadece atmosfer ışığı sebebiyle maviye meylederken, diğer yanı hem atmosfer hem de güneş ışığını alacaktır. Güneş tarafından aydınlatıldığını gördüğümüz kısım ise ışığı yansıtacaktır.

*

Ey Ressam! Herhangi bir ağaç türünün gölge derinliğinin, o ağacın dallarının sıklığı ve azlığı ile aynı oranda olduğunu unutma!

MANZARA RESMİ

*

Manzara çizerken ağaçların bir yarısının gölgede, diğer yarısının ışıkta olmasına dikkat edilmeli.

*

Yapraklı ağaçların kompozisyonunda, önlü arkalı duranlarda aynı rengi çok sık tekrar etmemeye özen göster. Fakat rengi daha açık, koyu ya da güçlü bir yeşille çeşitlendirebilirsin.

*

Öğle vakti görülen manzara, güneş gün içindeki en parlak hâliyle göründüğünden, çok hoş bir gök mavisi tondadır. Çünkü hava nemden arınmıştır. Manzaraya bu düşünceyle baktığında, ağaçlarda harikulade bir yeşillik görürsün ve gölgelerin ortaya doğru koyulaştığını fark edersin.

*

Daha uzak mesafede, ağaçlarla senin aranda bulunan atmosferin arkasında/ötesinde ondan

daha koyu bir şey olduğundan çok daha güzel görünür. Bu arada gök mavisi hâlâ en güzel tonundadır.

*

Güneşin parladığı yönden görünen nesneler sana gölgelerini göstermeyeceklerdir. Fakat güneş hizasından daha aşağıdaysan güneş hizasından görülemeyenleri ve tamamıyla gölgede olanları görebilirsin.

*

Seninle güneş arasında olan ağaçların yaprakları, muhteşem parlaklıkta yeşildir.

*

Bu manzara içinde güneşle senin aranda bulunan ağaçlar, sen güneş ile onların arasında olduğun andakinden çok daha güzeldir. Çünkü güneşe bakan kısımlarda, dalların ucuna doğru yapraklar kendilerini saydam olarak göstereceklerdir. Saydam olmayanlar, yani uçtakiler ise ışığı yansıtacaklardır. Gölgeler hiçbir şey tarafından örtülmediğinden koyu olacaktır.

*

Güneşle onların arasında bir yerde durduğunda, ağaçlar sana ışıklarını ve doğal renklerini göstereceklerdir ki, bu da çok güçlü değildir. Bunun yanında bazı yansıtılmış ışıklar, ton olarak kendilerinkinden çok farklı olmayan bir arka plânda bulunduklarında dikkat çekmezler. Fakat onların bulundukları yerden daha aşağıdaysan,

sana güneşin düşmediği, dolayısıyla karanlık olan kısımlarını da gösterebilirler.

*

Eğer rüzgârın estiği yöndeysen, ağaçların en parlak hâlini görürsün. Bunun sebebi ise, rüzgârın, -tüm ağaçlarda- alt kısımları üst kısımlarına nispeten daha beyaz olan yaprakları ters yüz etmesi/çevirmesidir. Rüzgâr güneşin olduğu yönden esiyorsa ve sırtın ona dönükse yaprakları çok daha parlak görebilirsin.

ŞEHİR MANZARASI

*

Güneş doğudayken şehir merkezinin üzerinden baktığında şehrin güney kısmındaki çatıların yarı gölge-yarı ışıkta olduğunu görürsün. Kuzeye doğru ise; doğuda kalan kısımların tamamıyla gölgede, batıda kalan kısımların da tamamıyla ışıkta olduğunu görebilirsin.

*

En alt seviyedeki sisin üzerine düşen ışıkla, şehirdeki evlerin bazı kısımları ayırt edilebilir. Eğer evlerin hizasından yukarıdaysan bir evle diğeri arasında görülen ışık daha yoğun sisin içine gömülür. Fakat evlerin bazıları diğerlerinden yüksek ise bu evler yükseklikleriyle aynı oranda siyah görünecektir.

*

Sabah ya da akşamleyin uzun mesafede, siste ya da yoğun atmosferde görülen binaların sadece ufka yakın olan ve parlak görünüp güneş tarafından aydınlatılmayan kısımları neredeyse aynı renktir ve sisin rengi ara bir tondur.

*

Gökkuşağının ortasındaki renkler kaynaşır.

*

Güneş doğudayken duman, batıya nispeten doğudan daha iyi görülür ve bunun iki sebebi vardır: Birincisi, duman zerrecikleri arasından parlayıp onları aydınlatarak görünmelerini sağlayan güneştir. İkincisi ise, bu vakitte doğu tarafında görülen evlerin gölgede olmalarıdır. Toz söz konusu olduğunda da aynı şey geçerlidir. Her ikisi de ne kadar yoğunlarsa o kadar parlak görünürler ve ortaları en yoğun oldukları kısımlarıdır.

*

Manzaraları, rüzgâr, su, tan ve gurup vakitlerini dikkate alarak betimle.

*

Ressamlar genellikle, insanın gördüğü nesnelerin suda yansımalarını çizerek kendilerini kandırırlar. Çünkü insan o nesneleri bir açıdan görür, su ise diğer bir açıdan. Ayrıca görünen nesne, suda baş aşağı durur. Çünkü su, nesnelerin görüntüsünü bir şekilde gösterir, göz ise bu görüntüyü başka bir şekilde görür.

*

Gökkuşağı ne yağmurun ne de onu gören gözün içindedir. Gökkuşağını daima, gözümüz yağmur ve güneşin arasındayken görürüz. Yani, eğer güneş doğuda ve yağmur batıdaysa, gökkuşağı batıdaki yağmurda görülecektir.

*

En takdire şayan resim, öykündüğüne en çok benzeyendir.

PERSPEKTİF

*

Resim, perspektif üzerine kuruludur ki, bu da gözün işlevini lâyıkıyla bilmektir.

Kısaca bu işlev de gözün, önündeki nesnelerin şekillerini ve renklerini bir piramit şeklinde almasıdır.

Bir piramit şeklinde diyorum çünkü başka hiçbir şey bu nesnelerin gözle buluştuğu noktadan daha küçük değil.

Yani bu nesnenin köşeleri uzayarak birbirlerine yaklaştıkları ve nihayet birleştiklerinde oluşturdukları şekil piramit olacaktır.

Perspektif: Gözün, önündeki nesnelerin görüntülerini piramit çizgiler hâlinde mantıksal olarak sergileyişidir.

Piramit, nesnelerin yüzeyleri ve köşelerinden başlayıp belli bir uzaklıkta yayılıp bir tek noktada birleşmelerine verdiğim isimdir.

*

Perspektif resim sanatının rehberi ve başarıya açılan kapısıdır. O olmadan çizim konusunda hiçbir şey iyi yapılamaz.

*

Üç çeşit perspektif vardır:

Birincisi, gözden uzaklaştıkça küçülen nesnelerle ilgili olandır.

İkincisi, nesneler gözden uzaklaştıkça renklerin nasıl çeşitlendiğiyle ilgilenir.

Üçüncüsü, uzaktaki nesnelerin sınırlarının nasıl daha az belirgin olması gerektiğini açıklar.

Sırasıyla: Doğrusal Perspektif, Renk Perspektifi ve Kaybolma Perspektifi.

*

Resimdeki ilk kural: Resimde ortaya konan nesneler gerçeğe benzeyecek kadar dışarı taşınmalı ki, onları taşıyan farklı uzunluktaki alanlar, perspektifin üç türünü de kapsayarak en ön sıradakinin dikey yüzeyiyle uyumlu görünsün.

Perspektifin bu üç türünden ikisi görünen objeyle göz arasına giren atmosferden kaynaklanırken, ilki gözün yapısından kaynaklanır.

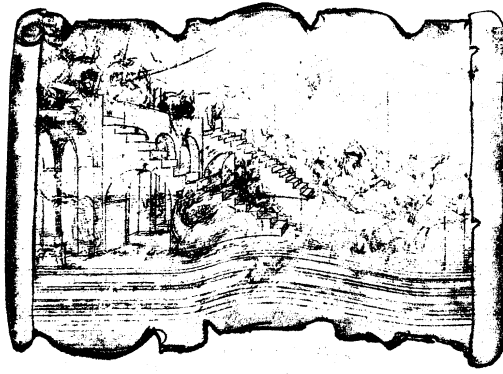
Resimdeki ikinci gereklilik de figür çeşitliliğine uygun çizilmiş hareketlerin kullanılmasıdır. Yoksa resimdeki herkes kardeş gibi görünür.

Bu kurallar sadece figürleri düzeltirken işe yarar. Her insan ilk çalışmalarında hatalar yapar ve hatalarını bilmeyen elbette düzeltemez. Ama sen, hatalarını fark ederek, çalışmalarını şekillendirecek; yanlışlarını bulduğun yerde telafi edecek ve aynı hataları tekrarlamayacaksın.

Bu kurallar senin özgür ve mantıklı kararlar almanı saylayacaktır. Çünkü mantıklı kararlar doğru anlamanın, doğru anlamaksa mantıklı

kuralların sonucunda ortaya çıkan sebeplerin ve bu sebepler de tüm bilimlerin ve sanatların kaynağı olan tecrübenin meyvesidir.

Yani, benim kurallarımın mantığını aklında bulundurarak yön verdiğin yargılama gücün sayesinde, çalışmanın içinde orantısız, ölçüsüz olan her detayı algılayıp eleştirebileceksin.

GÖZ VE GÖRÜNTÜ

*

Ey okuyucu! Hayatı ve ruhu tanımlamaya çalışmış olan atalarımıza güvenemeyeceğimiz bir konudur bu.

Tecrübe sayesinde işlevini gayet iyi bildiğimiz göz, şimdiye kadar birçok kişi tarafından tek bir şey olarak tanımlanmıştır.

Fakat ben onun, tanımlanandan çok daha farklı bir şey olduğunu keşfettim.

Benim bu naçizane çalışmam bu özelliklerin kullanıldığı çalışmaların bir derlemesi olup Tanrının tüm dünyayı süsleyen eserlerini lâyıkıyla taklit etmek için izlenmesi gereken kurallar ve metotları ressama hatırlatacaktır.

*

Gözün resimdeki 10 özelliği: Karanlık, ışık, katılık, renk, şekil, duruş, uzaklık, yakınlık, hareketlilik, sabitlik.

*

Göz kendisine çok yakın bir nesneye baktığı zaman o nesneyi iyi seçemez. Tıpkı burnumuzun ucunu görmeye çalıştığımızda olduğu gibi.

Bir nesnenin göz ile arasındaki mesafe eşit oluncaya kadar, bu mesafe en azından yüzün uzunluğu kadar olmadığı takdirde nesneler tam anlamıyla görülemez.

Doğadaki eserler bunu bize kesin bir kural olarak öğretmektedir.

*

Gece gördüğümüz her nesne, öğle vakti gördüğümüzden daha büyük görünür.

Sabahleyin ise öğle vaktinde göründüğünden daha büyüktür.

Bunun nedeni, göz bebeğinin en küçük olduğu zamanın öğle vakti olmasıdır.

Göz bebeğinin en büyük olduğu an nesneleri en büyük hâlleriyle gördüğümüz andır.

Gök cisimlerine baktığımızda bunu açıkça görürüz. Karanlıktan çıkıp bu cisimlere baktığımızda, başlangıçta büyük görünseler de sonra küçülürler.

Eğer bu cisimlere küçük bir aralıktan bakarsanız onları daha küçük görebilirsiniz. Çünkü göz bebeğinin, çok küçük de olsa, bir parçası işlevini yerine getirir.

ARİTMETİK BAKIŞ

*

Perspektifin tüm problemleri geometride kullanılan şu yedi terimle açıklanabilir: Nokta, düzlem, açı, yüzey, genişlik, uzunluk ve derinlik.

*

Noktanın yüksekliği, genişliği, uzunluğu, derinliği ve bir uzantısı olmadığından, nokta bölünemez kabul edilmiştir ve tektir.

*

Düzlemler düz, eğri ve kıvrımlı olmak üzere üç çeşittir. Onun da genişliği, yüksekliği ve derinliği yoktur. Uzunluğu ve iki ucu hariç bölünmezdirler.

*

Açı, bir noktada iki çizginin kesişmesidir.

*

Nokta, düzlemin bir parçası değildir.

*

Nokta bölünemez olduğundan yer kaplamaz ve yer kaplamadığı için hiçbir şeydir.

*

Bir şeyin sınırı/bittiği yer diğerinin başlangıcıdır.

Hiç bir nesnenin parçası olmayan yine hiçbir şeydir.

Sınırı olmayanın şekli yoktur.

İki birleşik nesnenin sınırları aynı zamanda birbirlerinin yüzeyidir.

Bir nesnenin hiçbir yüzeyi o nesnenin parçası değildir.

*

Düzlemin vücudu ya da maddesi yoktur ve aslında düzlem gerçek bir nesneden çok hayal ürünü bir şey olarak adlandırılabilir. Çünkü yer kaplamaz. Yani sonsuz sayıda düzlemin birbirlerini bir noktada kestiği düşünülebilir.

*

Nesnelerin sınırları her şeyin minimum hâllerini gösterir. Bu teorem kanıtlanmıştır. Çünkü bir nesnenin yüzeyi ne o nesnenin ne de o nesneyi çevreleyen havanın bir parçasıdır. Sadece hava ile nesnenin arasındaki alandır.

Fakat bu nesnelerin yan sınırları, aynı zamanda yüzeyin sınırları olan düzlemi oluştururlar ki bu düzlem görünmez kalınlıktadır.

Öyleyse ey ressam! Nesnelerinin etrafını düzlemlerle çevreleme. Çünkü doğadakinden küçük nesneler çizerken nesnenin dış hatları fark edilemez ve uzaktan bakıldığında diğer kısımları da görünmez.

*

Hava, içinde bulunan nesnelerin sayısız görüntüsüyle doludur. Hepsi de bir diğerinde ve kendi içinde mevcuttur.

Buna örnek olarak, karşı karşıya konan iki aynayı ele alabiliriz.

Birinci aynada ikincisini, ikinci aynada birincisini görebiliriz. Yani ayna içinde ayna vardır.

İşte bu örnekle kanıtlanmıştır ki, her nesne kendi görüntüsünü diğerine gönderir ve bunun tam tersi olarak da önündeki tüm nesnelerin görüntüsünü alır.

Bir başka deyişle göz, kendi görüntüsünü gönderir ve önündekilerin görüntülerini alır. Sağduyu sayesinde pozitif kanaate varılırsa bu hafızaya kaydedilir.

Benim fikrimce, gözün içindeki görülmeyen şekiller nesneye, nesnenin şekli de göze gönderilir ve nesnelerin görüntüleri havada yol alır.

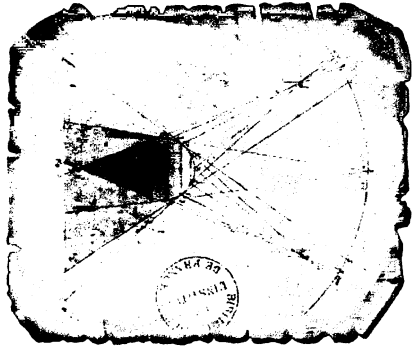
Örnek: Bir daire hâlinde yerleştirilmiş/sıralanmış aynalar birbirlerini mütemadiyen yansıtırlar.

*

Müzisyenin duyduğu notaları derecelendirmesi gibi ben de gördüğüm nesneleri derecelendiriyorum.

Müzisyen, notalar birbirleriyle birleşse bile onları sayılarla tanımlar ve sesin yükselip alçalmasını isimlendirir.

Fakat nesneler gözden uzaklaştıkça birbirlerine dokunsalar da, ben hiçbir zaman bu düşüncemi kanıtlayamayacağım.

ATMOSFER ETKİSİ

*

Bu perspektife "havai" diyorum, çünkü çizgi hâlinde duruyormuş gibi görünen farklı binaları atmosfer sayesinde ayırt edebiliyoruz.

Örnek vermek gerekirse, bir duvarın ardında gördüğümüz aynı ebatlarda görünen birkaç binayı çizmek istediğinizde onlardan birini diğerinden daha uzak olduğunu ve daha yoğun bir atmosfer etkisi içinde olması gerektiğini verebilmelisiniz.

Eşit yoğunluktaki atmosferin içinde, en uzak nesnelere, örneğin dağlara baktığınızda bu yoğun atmosfer, gözünüz ile baktığınız nesne arasındadır ve dağlar mavi görünür.

Bu mavi ton neredeyse atmosferin kendi içindeki tondur.

*

Atmosferde gördüğümüz mavi gerçek renk değildir. Buharlaşma sonucu atmosfere yayılan atomların üzerine güneş ışıkları düşer, uzayın sınırsız karanlığı üzerinde onları parlatır. Umarım bu, benim gördüğüm gibi görülür.

*

Sis yukarılarda sabahleyin daha yoğundur. Çünkü güneş onu yukarılara doğru çeker.

Bu nedenle uzun binaların en yüksek noktaları zeminle eşit uzaklıkta da olsa zirve görünmez.

Başka bir deyişle, gökyüzü başınızın üstünde en karanlık haliyle görünür ve ufka doğru maviden çok duman rengini alır.

Atmosfer sisle dolu olduğunda maviden bir hayli yoksundur. Yalnızca bulutların rengi görünür. Bu görüntü ise hava iyi olduğunda beyazdır. Ne kadar batıya dönerseniz o kadar kararır, ne kadar doğuya dönerseniz o kadar parlaklık kazanır.

Tarlaların yeşilliği ise ince bir sis tabakası altında biraz maviye kaçar ve sis yoğunsa daha ziyade gridir.

Batıdaki binalar sadece aydınlanmış taraflarını gösterirler, yani güneşin üzerinde parladığı ve sisin geri kalanlarını sakladığı taraflarını.

Güneş doğup pusu dağıtıp tepelerin üzeri görünmeye ve mavi ortaya çıkmaya başladığında, binalar ışıklarını ve gölgelerini açığa çıkarırlar.

İnce buharın içinden sadece ışıklarını gösterir, daha yoğun hava içinden ise hiçbir şeylerini gösteremezler.

Bu olay, sis hareketini yatay olarak gerçekleştirdiği vakittir. Sisin uçları gökyüzünün maviliği karşısında belirsizleşmeye başlar. Yere doğru toz kalkması gibi görünür.

Aynı oranda atmosfer yoğun olduğunda, şehirdeki binalar, manzaranın içindeki ağaçlar

daha az görünecektir. Çünkü sadece en uzunları ve en genişleri görünecektir.

Karanlık, her şeyi etkiler. Bir nesne karanlıktan ne kadar sıyrılırsa o kadar gerçek ve doğal rengini gösterir.

Yoğunluk öyle bir dereceye yükselir ki, tepelerin karanlığı bölünür, zirveye doğru yok olur ve sadece birbiri arasında uzun mesafe olan dağlar görünür.

Birbirine yakın ve alçak tepeler arasında ayırt edilir ölçüde az sis vardır ve dibe doğru gittikçe azalır.

IŞIK VE GÖLGE

*

İlk olarak teoriyi sonra pratiği açıklamalısın. Yani önce, saydam olmayan nesneler üzerindeki ışık ve gölgeleri tarif etmeli, sonra saydam olanlara geçmelisin.

*

Gölge ışığın engellenmesidir.

Benim kanaatimce gölge perspektifte çok önemli bir yer tutar.

Çünkü gölge olmadan, katı ve saydam olmayan nesneler zayıf ifade edilmiş olur.

Bu da ana hatlarının ve sınırlarının -kendi arka plânlarından farklı bir tonda sergilenmedikçe- yanlış ya da eksik anlaşılmasına yol açar.

*

Saydam olmayan nesneleri aydınlatan ışık üç türlüdür:

Bunların ilki 'direkt ışık'tır. Yani direkt olarak güneşten, pencereden ya da alevden gelen ışıktır.

İkincisi ise 'dağınık evrensel ışık'tır. Örneğin, bulutlu ya da sisli havalarda gördüğümüz ışık.

Üçüncüsü de, güneşin doğmadan ve batmadan hemen önce ufuk çizgisinin altında olduğu zamanki 'kısık ışık'tır.

*

Temel olarak gölge, ışınların saydam olmayan bir nesne tarafından engellenmesidir.

Gölge, karanlıktandır.

Bir nesne üzerindeki ışıksa, önce onu saklayan sonra ortaya çıkaran parlak bir nesnedendir.

Bu ikisi her zaman tüm nesnelerle birleşiktirler ve ayrılamazlar.

Fakat gölge, nesneleri ışıklarından tamamen mahrum bırakabildiği için ışıktan daha güçlüdür.

Çünkü ışık, hiçbir zaman saydam olmayan bir nesnenin gölgesini tamamıyla ortadan kaldıramaz.

*

Gölge, hem ışığın hem de karanlığın eksikliğidir ve bu ikisinin arasındadır.

Herhangi bir gölge sonsuz karanlık da olabilir, karanlığın sonsuz eksikliği de.

Gölgenin başlangıcı da bitişi de ışıkla karanlık arasındadır ve sonsuz karanlık ya da aydınlık olabilir. Nesnelerin şekillerini sergilerken kullandıkları araç, gölgedir.

*

Gölge her yerdedir.

Durumu ve şekli ne olursa olsun, görünür ya da görünmez olsun, başladığı yerde daha güçlüdür, biteceği yere doğru azalarak ilerler ve zaman içinde müthiş boyutlara ulaşması küçük bir başlangıçtan ibaret değildir; tıpkı zayıf bir meşe palamuduyken dev bir meşe olmak gibi.

Diyebilirim ki topraktan ilk filizlendiğinde meşe en güçlü hâldedir. Yani karanlık, gölgenin en güçlü hâlidir ve ışık da en zayıf.

Öyleyse ey ressam! Gölgeyi nesnesine en yakın yerde, en koyu yap ve sonunu, ışığın içinde yavaşça kayboluyormuş gibi yap ki sonu yokmuş gibi görünsün.

*

Karanlık, ışığın yokluğudur.

Gölge, ışığın eksikliğidir.

Birincil gölge, ışıkta olmayan bir nesneden ayrılamayan gölgedir.

Türemiş gölge, gölgedeki bir nesneden ayrılmış ve havaya yayılmış hâlde olandır.

Saydam gölge ise ışıklandırılmış bir yüzeyle çevrilidir.

Yalın gölge ise, kendisini ortaya çıkaran parlak nesneden hiç ışık almayandır. Bu yalın gölge, parlak nesnenin bir kenarından başlar.

*

Ayrı ışık, nesnenin üzerine düşendir. Ayrılamaz olan ise, nesnenin aydınlattığı kenarındadır. İlki "birincil" diğeri "türemiş" olarak adlandırılır. Aynı şekilde gölge de iki çeşittir: Birincil ve türemiş.

Birincil olan gölge, nesneden ayrılmayandır. Türemiş ise, nesneden ayrılarak duvar yüzeyine nesneyi taşıyan/yansıtandır.

*

İki gözle görünen nesneler, bir gözle göründüğünden daha yuvarlak görünür.

*

Işık, karanlığı kovalayandır.

Gölge, ışığın engellenmesidir.

Birincil ışık, nesnelerin üzerine düşüp ışık ve gölgeyi ortaya çıkarandır.

Türemiş ışıklar da birincil ışık tarafından aydınlatılmış nesnenin kısımlarıdır.

Birincil gölge, ışığın düşemediği kenardadır.

*

Göz, çok yakınında bulunan parlak bir nesneye bakamaz.

*

Gölgenin ve ışığın genel dağılımı, havada hiçbir şekilde engellenmeden gölgelenmiş ya da aydınlatılmış bir nesne ya da ışığın ve karanlığın ışınlarını kesen noktalar tarafından dağıtılan ışınların toplamıdır.

*

Parlaklık bir renk değildir; beyazlığın doygunluğudur ve ıslak nesnelerin yüzeylerinden türer.

Işık ise, kendisini göze yansıtan nesnenin rengine bürünür. Altın ve gümüşte olduğu gibi...

*

Eğer güneş doğudaysa ve siz batıya doğru bakıyorsanız, tüm nesneleri tamamen ışıkta ve gölgesiz görürsünüz. Çünkü güneş ile aynı taraftan bakıyor olursunuz.

Eğer kuzeye ya da güneye bakarsanız, her nesneyi hem ışıklı hem gölgeli görürsünüz. Çünkü hem güneşe bakan hem de güneşten uzak olan taraflarını görürsünüz.

Eğer güneşin geldiği yöne bakarsanız her nesne size gölgedeki kısmını gösterecektir.

*

Göze, yakında bulunan nesneler, uzakta bulunanlardan daha büyük görünürler.

*

Bir nesnenin üzerine düşen ışık ne kadar az ise, gölgesi o kadar fazladır.

Işık, nesneye yaklaştıkça daha küçük, uzaklaştıkça daha büyük bir alanı aydınlatır.

Fakat ışığın aydınlattığı nesneden büyük olduğu bir durumda ışık ne kadar yaklaşırsa o kadar büyük bir alanı aydınlatır.

*

Türemiş gölge, birincil gölge olmadan var olamaz. Bu da şu cümle ile kanıtlanmıştır:

Karanlık, ışığın tamamen ortadan kalkmasıdır, gölge ise karanlığın ve ışığın eksilmesi, ışık tarafından karanlığın azaltılmasıyla aynı oranda karanlık ya da aydınlık olmasıdır.

*

Türemiş gölgelerin kenarları düz çizgilerden oluşur.

*

Hem ışıkta hem gölgede olan bir nesne, yan yana duran iki eşit miktarda ışığın arasına yerleştirildiğinde, ışığın miktarıyla aynı oranda gölgeler üretecektir. Bu gölgelerden biri- adı geçen nesneye ışıklardan biri yaklaştırıldığında- karşısında bulunan gölgeden daha karanlık olacaktır.

İki ışık arasında, ikisine de eşit mesafede bulunan bir nesne, iki gölge üretecektir ki birine sebep olan ışık diğerinden ne kadar parlaksa onun sebep olduğu gölge de diğerine nazaran daha derin olacaktır.

*

Gölge ve ışık arasında görünen nesneler en kabarık görünenlerdir.

PARLAKLIK VE SAYDAMLIK

*

Görülebilen her nesne, gözü şu üç özelliğiyle etkiler: Kütle, şekil ve renk.

Kütle, renk ve şekle nazaran, bulunduğu yerden uzak bir mesafeden bile fark edilebilir.

Renk de şekle nazaran daha uzak mesafeden ayırt edilebilir, fakat bu kural parlak nesnelere uygulanamaz.

Yukarıdaki önerme, sade bir şekilde gösterilmiş ve kanıtlanmıştır: Size yakın mesafede bir insanı gördüğünüzde, kütle, şekil ve renk olarak bu kişinin tam manasıyla nasıl göründüğünü algılarsınız.

Eğer biraz uzaklaşırsa kim olduğunu anlayamazsınız. Çünkü detayların karakterleri kaybolacaktır.

Eğer biraz daha uzağa giderse onun rengini ayırt edemezsiniz. Çünkü karanlık bir nesne olarak görünecektir.

Daha da uzaklaşırsa çok küçük ve daha karanlık ve yuvarlak bir nesne olarak görünecektir.

Yuvarlak görünecektir; çünkü mesafe, detayları öylesine azaltır/fark edilmesini engeller ki kütleden başka görünen bir şey kalmaz.

Parlak nesneler karanlıkta diğer herhangi bir nesneden daha güçlü bir görüntü sergilerler.

*

Nesnelerin ana hatları, göze en yakın olduklarında en belirsiz hâldedir. Yani biraz uzak olan ana hatlar daha belirgindir.

*

Gözbebeğinden küçük nesneler arasında, göze en yakın olanları ayırt etmek daha güçtür.

*

Doğada gördüklerini çizen sen! Kasların üzerinde gördüğün ışığın ve gölgenin miktarma, derecesine, şekline ve omuriliğe uzanan kasm uzunlamasına duruşuna dikkat et!

*

Arka planı kendinden daha parlak olan koyu renk bir nesne, gerçekte olduğundan daha küçük görünür.

Parlak bir nesne ise, kendinden daha koyu renk bir arka planda sergilendiğinde, gerçekte olduğundan daha büyük görünür.

Hem eşit parlaklıkta ve büyüklükte olan hem de eşit uzaklıkta bulunan nesnelerden en koyu renk arka plana sahip olan, en büyük görünür.

*

Bir ayna tarafından yansıtılan görüntü, aynanın renginden etkilenir.

*

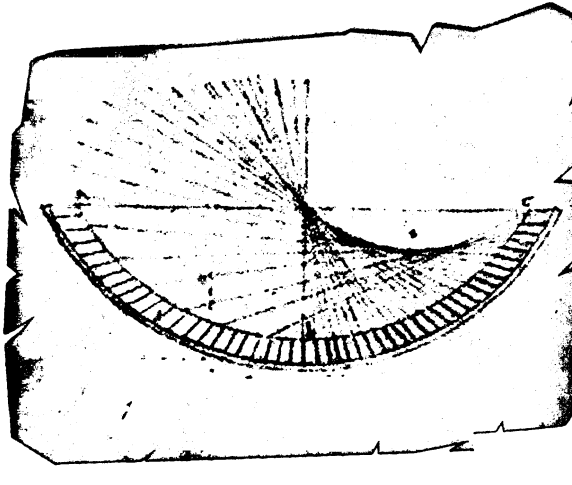
Saydam olmayan her nesnenin yüzeyi, kendisini çevreleyen nesnelerin renklerinden etkilenir. Bu etki, nesnelerin yakınlık, uzaklık ve renklerinin gücü oranında olur.

*

Ne siyah ne de beyaz 'saydam'dır.

*

Baykuşun gözünün ya da gözbebeğinin insana oranla büyük olmasından ötürü, baykuş geceleyin insanın görebileceğinden daha fazla ışık görebilir. Dahası, eğer öğle vakti göz bebeği küçülmezse hiçbir şey göremez. Aynı şekilde, baykuş da nesneleri öğleye nispeten geceleyin daha büyük görür.

RESSAM OLACAKLARA TAVSİYELER

*

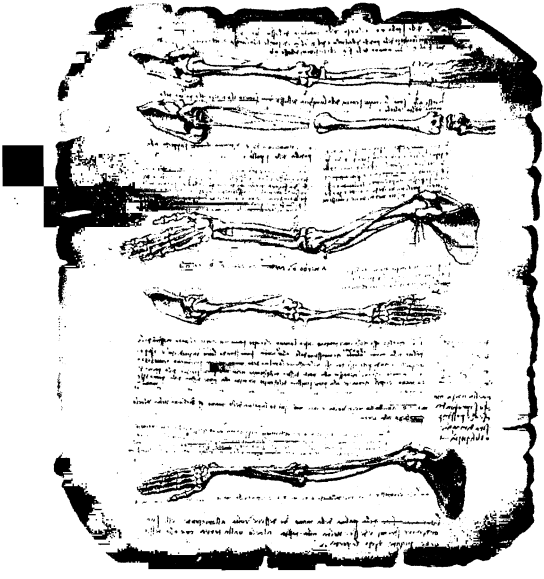
Sanattaki kariyerin için gerekli ahlakî davranışları kendi içinde nasıl ortaya çıkarıp uygulayacağını öğren!

*

Resmi seven ve resim konusunda bir zevke sahip olan fakat hiçbir yeteneğe sahip olmayan birçokları gibi olmayın!

*

Gençlik, ilk önce perspektifi, sonra da nesnelerin ebatlarını öğrenmeli. Sonra, iyi bir ustayı kendine güzel şekiller edinene kadar taklit edebilir. Ardından öğrendiği kuralları doğrulamak için pratik yaparak doğadan faydalanabilir ve bir süreliğine de çeşitli ustaların işlerini inceleyebilir. En sonunda kendi sanatını uygulamalıdır.

*

Yatmadan önce karanlıkta yatakta çalışmanın küçümsenmeyecek kadar önemli ve faydalı olduğunu bizzat kanıtladım.

Bu, daha önce üzerinde çalıştığın şekillerin dış detayları ya da seni esir alan bir düşüncenin ardında kalmış kayda değer şeyleri hatırlamak için birebirdir. Kesinlikle çok önemli bir egzersizdir ve bazı şeyleri hafızada tutabilmede çok etkilidir.

*

İlkin doğadan ve diğer sanat eserlerinden ilham alarak çalış. Büyük ustalar tarafından yapılmış eserlerden yararlan. Bu çalışmalar ezbe-

re olmamalı. Nihayet modele bakarak çizim yap. Çalışmalarında uygulaman gereken yol budur.

*

İnsan resmi yapan bir ressam; kemiklerin, kasların ve bağların anatomisini lâyıkıyla bilmelidir. Bununla birlikte, müthiş bir ressammış gibi görünmek için uzuvların üzerinde ne var ne yok çizen fakat çizdiği figürler adeta odun gibi görünen ressamlara da benzememeli. Yani güzellik ve duygudan yoksun olan, bakıldığında insandan çok bir kasa cevize ya da kaslar yerine bir demet turp köküne bakıyormuş hissi verenlerinki gibi çizmemeli! Sadece çıkıntılı ya da kalınlaşan kısımları çizsin kâfidir.

*

Yapabileceğimiz en hızlı şeylerden birinin görmek olduğunu elbette ki biliyoruz. Bir anda sayısız şekiller görürüz ama sadece bir nesneyi derinlemesine algılarız.

Ey okuyucu! Düşün ki, hemen bu sayfanın tamamına baktın. Bu zaman diliminde ancak sayfanın bir sürü harfle dolu olduğunu fark edersin. Ama onların hangi harf olduğunu ya da ne anlattıklarını anlayamazsın. Yani, harfleri anlayabilmen için onları satır satır, kelime kelime görmen gerek.

Keza, bir binanın çatısına çıkmak istiyorsan basamak basamak çıkmalısın. Yoksa çatıya ulaşamazsın.

Sana, yani bu sanatın peşini bırakmayacak olan sana, diyorum ki; eğer nesnelerin şekilleri hakkında kusursuz bilgiye sahip olmak niyetindeysen, onların detaylarıyla işe başla. Kesinlikle

birini hafızana yerleştirip çalışmana tam manasıyla yansıtmadan diğerine geçme! Yoksa zamanını çöpe atar ve böylece çalışmanı süresi içinde bitiremezsin.

Hızlı çalışmaktan ziyade, itina ve sebatla çalışman gerektiğini de unutma!

*

Sen ey çizer! Eğer iyi çalışmak ve iyi bir amaç için bunu yapmak istiyorsan, işinde her zaman ağır ağır ilerle ve ışığı parlaklık derecesine göre sınıflandır.

Aynı şeyi gölge için de yap. Hangisinin daha koyu olduğunu, diğerleriyle ne şekilde kaynaştığını, büyüklüklerini ve bir diğerine olan oranlarını aklından çıkarma. Bunun yanında da, ana hatlarını, hangi yöne yaslandıklarını, hangi kısımlarının kıvrımlı olduğunu, nerde en fazla ve en az görülebildiklerini ve sonuç olarak geniş ya da ince olduklarını not al.

Son olarak da, ışığın ve gölgenin sınırları ve fırça darbeleri belli olmaksızın, duman gibi belirsiz görünmesini sağla. Bu sebatlı çalışma sonucunda ustalaştın mı farkına varmadan hız da kazanmış olacaksın.

SANATKÂRIN ÖZEL HAYATI

*

Ressam, resimde kullanacağı matematiğe muhtaçtır.

*

Resim yapan kişi, kendi çalışmalarını bırakıp resmi seyretmeye gelen arkadaşları tarafından rahatsız edilmemeli.

Aksi takdirde etrafındaki birçok nesne tarafından dikkati kolayca dağıtılabilir.

Eğer bir konuya yoğunlaşıp onunla uğraşırken, ikinci bir konu araya giriyorsa -ki bu olağan bir şeydir ve aklımızı meşgul eder- ressam bunu düşünmeli, bir karar vermeli, sonra çalışmasına dönmelidir.

Her şeyin ötesinde ressam, aklını farklı nesnelerin envaiçeşit rengini alabilecek bir aynanın yüzeyi gibi açık tutmalı. Keza, arkadaşları da işlerine karşı onun gibi olmalı. Eğer böyle arkadaşlar yoksa/bulunamazsa, araştırmalarını ve düşüncelerini kendine saklamalı. Çünkü insanın ken-

dine yararı dokunabilecek/sırdaş olabilecek kendinden başka bir arkadaşı yoktur.

*

Ressam ya da çizer, kendi başına olmalıdır. Özellikle de hafızasına iyice kazıması gereken materyaller üzerinde çalıştığı ve düşüncelere yoğunlaştığı anlarda.

*

Yalnız olduğun an kendinin efendisisindir. Fakat yanında biri varsa, ancak yarı yarıya kendinin efendisi olursun. Eğer yanında birden çok kişi varsa bu sorun daha da fazla demektir.

Eğer, "Çekilip kendi işime bakarım, doğal nesnelerin şekilleri üzerine çalışmak daha iyi." dersen ben de sana derim ki, "Onların sohbetini ister istemez dinlemekten kendini alıkoyamazsın."

Hiç kimse iki efendiye itaat edemeyeceğinden, yanındaki kişinin çalışmanda sebep olduğu/olabileceği eksiği daha sonra lâyıkıyla tamamlayamayabileceğinden, çalışmaların daha da kötüleşebilir.

Eğer "Onları duymayacağım ve onların da beni rahatsız edemeyeceği kadar uzaklaşırım ve işime bakarım." dersen ben de sana "Deli ya da kızgın olduğunu düşüneceklerdir." derim.

*

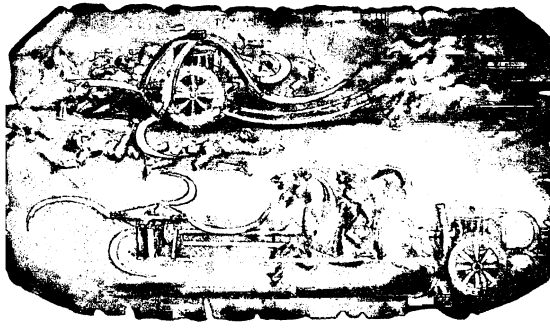
Yanında biriyle çalışmanın birçok sebepten ötürü yalnız çalışmaktan daha iyi olduğunu söylüyor ve bunda ısrar ediyorum.

İlk sebep olarak, diğer öğrenciler arasında geri kalmış olma hissi seni utandıracak ve daha dikkatli çalışmaya sevk edecektir.

İkincisi ise, senin için yararlı bir gıpta ile senden daha iyi öğrenciler arasında olmak isteyecek ve bu istek seni harekete geçirecektir.

Bir başka faydası ise, senden daha iyi çizenlerin çalışmalarından öğrenebileceğin şeyler olabilir. Eğer sen onlardan daha iyiysen, onların hatalarını görmek sana çok büyük fayda sağlayacak ve diğerlerinin seni takdir etmesi, çok daha iyi bir seviyeye ulaşmak için seni teşvik edecektir.

Yukarıdaki pasajda yazılanlarla burada yazanlar arasındaki çelişki şöyle açıklanabilir: İkinci pasajda öğrencilerin çalışmaları söz konusudur. Fakat bir öncekinde ise ressamın diğer kimselerle (resimle ilgisi olmayan, resim çalışmayan) aynı ortamda bulunması hakkındadır.

DOĞADA GÖZLEM

*

Doğadaki tüm şekilleri ve bunların anlamlarını hatırlayabildiğini söyleme cüretinde bulunan bir ressam, fikrimce cehaletle şereflendirilmiştir(!) Çünkü bu şekiller sonsuzdur ve hafızamız onların hepsini tutabilecek kadar geniş değildir.

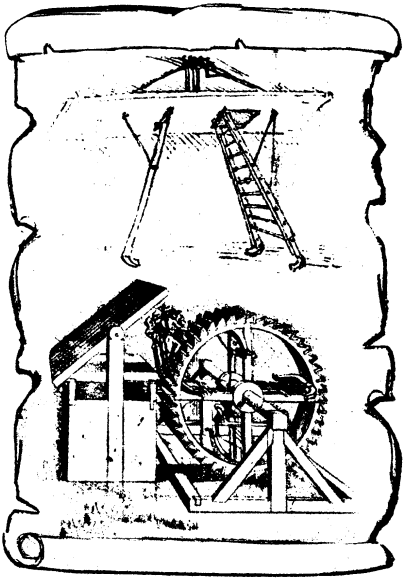
Öyleyse ey ressam! Dikkat et! Kazanma hırsı, sanatının saygınlığının yerine geçmesin.

Şüphesiz, ahlakî güzelliği kazanmak, maddi güzellikleri kazanmaktan daha iyidir.

Bu ve bunun gibi başka sebeplerden ötürü, ilkin olarak -dikkatini gözünde toplayabilmek için- etkileyici şekiller çizmeye ve hayalinde ortaya çıkan ilk fikre yoğunlaş.

Sonra, kendini tatmin edinceye kadar onun üzerinde çalış, eklemeler, çıkarmalar yap.

Akabinde, örtülü ya da çıplak modellerin olsun ve bunların perspektifteki boyutları ile ebatlarına dikkat et ki, çalışmanda doğanın sebepleri ve etkileriyle uyum içinde olmayan hiçbir şey kalmasın.

Bu, sanatında saygınlık kazanmanın anahtarıdır.

*

Yaratıcı, kendisinden ilham alıp kopyalayacağımız nesneleri dünyanın her yerinde cömertçe sergilemektedir.

*

Ey ressam! Bil ki, doğadaki her şekli ustaca çizebilen evrensel bir sanatçı olmadıkça iyi bir ressam olamazsın.

Ressamın zihni, yansıttığı nesnenin rengini alan ve önündeki nesnelerin görüntüleriyle dopdolu olan bir ayna gibi olmalıdır.

Nesneleri gördüğünde hafızana kaydetmiyorsan nasıl çizeceğini de asla bilemezsin.

Örneğin bir araziden geçerken dikkatini çeşitli nesnelere ver, sonra daha düşük değerdeki nesnelerden bilgi toplarken bir o nesneye, bir diğerine bak.

Gözlem yaparken, hayal gücünü çalıştırmaktan yorularak işini aklından atıp dinlenmek için yürüyüşe çıkan, ama aklı hâlâ yorgun kalan, etrafında bir sürü nesne görmesine rağmen bunları algılayamayan, dışarıda arkadaşları ya da akrabaları selam verdiklerinde, kendilerini görüp seslerini duysa da, sanki havaya selam vermişler gibi onları görmezlikten gelen ressamlar gibi olma!

*

Neden aynada görülen resimler, çıplak gözle göründüğünden daha eksiksiz görünür?

*

Resminin, doğadan çizdiğin nesnelere uyup uymadığını görmek istediğinde bir ayna al ve nesnelerin yansımalarına bak. Sonra, yansıyan görüntüyü çizdiğin görüntüyle karşılaştır. Özellikle aynadan hareketle her ikisinin tam manasıyla uyumlu olup olmadığını gözden geçir.

Düz bir aynayı kendine rehber edinmelisin. Çünkü onun yüzeyindeki görüntüler, resimdeki nesneler gibi birçok yönden ortaya çıkar/görünür.

Düz yüzeyde yapılan bir resimde rölyefi görünen nesnelerle, aynada -ki o da düz yüzeydir- görünen nesneler aynıdır. Resmin, ayna gibi bir düz yüzeyi vardır. Resim, canlı ve rölyef gibi dışarı taşmış görünen nesneler bile elle tutulamayacağından soyuttur, fiziksel varlığı yoktur, ki bu durum ayna için de geçerlidir...

Eğer bir resmi lâyıkıyla yaparsan, onu geniş bir aynada yansıtılan doğal bir mizansen gibi göstermeyi de unutma!

GÖRÜNTÜYÜ HATIRLAMAK

*

Üzerinde çalıştığın bir şeyi hafızanda her detayıyla bulmak istersen şu yolu takip et:

Aynı şeyi birçok kez çizip artık ezberinde olduğunu düşündüğünde, onu modelsiz olarak da çizmeye çalışarak kendini test et.

Sonra, ince ve düz bir cama modelin kopyasını çıkartıp modelsiz çizdiğin resmin üzerine koy. Bak bakalım çizgilerin nerede birbiriyle aynı, nerede birbirinden farklı. Böylece nerede hata yaptığını anla ve aynı hataları tekrarlama.

Ardından modeline dön ve yanlış çizdiğin kısmı hafızana kazıyıncaya kadar tekrar tekrar çiz.

*

Eğer gördüğün bir yüzün ifadesini aklında tutmakta ustalık kazanmak istiyorsan, ilk olarak çeşitli kafa, göz, burun, ağız, çene, yanak, boyun ve omuz şekillerine aşina olmalısın.

Sınıflandırmak gerekirse, burun on çeşittir: Dik, şişman, çukur, ortanın üstünde ya da altın-

da çıkıntılı, kartal gibi, sıradan, düz, yuvarlak ve nokta. Bunlar profilden olanlardır.

Tüm yüzü göz önüne aldığımızda ise burunlar kendi içinde on bir çeşittir: Ortası eşit kalınlıkta olanlar, ortada ince olanlar, uçta kalın başta dar olanlar, uçta dar başta geniş olanlar, delikleri geniş ya da dar olanlar, yüksek ya da alçak olanlar, delikleri geniş-açık ya da uç tarafından kapalı olanlar.

Doğadan çizmen ve hafızana kazıman gereken diğer detaylarda da bunun gibi bir çeşitlilik bulabilirsin.

*

Kafandan bir yüz çizmeye kalktığında, içine böyle notlar aldığın bir defteri de yanında taşıyabilirsin. Ona bakarak, yüzünü çizmek istediğin kişi için hangi ağız ya da burnun daha iyi olabileceğine karar verebilir ya da daha sonra evde hatırlamak için ufak bir işaret koyabilirsin.

*

Perspektifi lâyıkıyla öğrendikten ve nesnelerin kısımlarıyla biçimlerini hafızana kazıdıktan sonra, bıkmaksızın bir yerlere gidip insanların konuşurken, tartışırken, gülerken ya da kavga ederkenki davranışlarını, seyircilerin ya da kavga edenleri ayıranların hareketlerini, içinde bulundukları şartları hesaba katarak, gözlemlemeli ve notlar almalısın.

Her an yanında olması gereken bir defterin olsun, oraya notunu alabilir ve hafif dokunuşlarla eskizini çizebilirsin. Eskisi dolduğunda da onu yenisiyle değiştirirsin.

*

Nesnelerin şekilleri, pozisyonları öylesine çoktur ki hafıza hepsini birden tutmaktan acizdir. Öyleyse bu eskizlerini rehberin ve ustan olarak sakla.

*

Karanlıkta, yatakta daha önce üzerinde çalıştığın şekillerin dış detayları ya da seni esir alan bir düşüncenin ardında kalmış kayda değer şeyleri hatırlamak için birebirdir. Bu, kesinlikle çok önemli bir egzersizdir ve bazı şeyleri hafızada tutabilmede etkilidir.

ELEŞTİRİ VE DİKKAT

*

Bir kimse resim yaparken her fikri dinlemekten kesinlikle kaçınmamalıdır.

Ressam olmasa da bir kimsenin eleştirilerine kulak ver. Herhangi biri de insan görüntüsüne ve doğadaki eserleri değerlendirip onlar hakkında bir şeyler söylemeye yatkın olabilir.

Söz gelişi, çizilenlerin kambur olup olmadıklarını söyleyebilir. Ya da çizilen bir omzun diğerinden düşük, ağzın ya da burnun çok büyük oluşu gibi hataları değerlendirip yargıda bulunabilir.

Çünkü insan kendi eseri hakkında yanılabilir. Eğer bunun bilincinde değilsen diğerlerinin işlerine bak ve onların hatalarından kendine pay çıkar.

Başkalarının fikirlerini sabırla dinlemeye açık ol, senin işinde hata bulup seni suçlayanların geçerli sebepleri olup olmadığını iyi tart ve düşün.

Dinlediğin yorumlar eğer gerçekten hatalarını düzeltmen içinse amenna, ama değilse duy-

mamış gibi yap ve karşındaki saygı duyulması gereken biriyse, hatanın sebebini ona izah ederek göster.

*

Doğadan bir nesneyi çiziyorsan, bu nesnenin yüksekliğinin üç katı kadar mesafede durarak çiz.

*

Bazıları, bir kafa ya da figürden başka bir şey yapamayan birine üstat diyebilir. Oysa bu kesinlikle büyük bir başarı değildir. Bir ömür boyu yalnızca tek bir şey üzerinde çalıştıktan sonra kim belli ölçüde mükemmelliği yakalayamaz ki? Resmin, doğada oluşan ya da insanların şansları sonucu ortaya çıkan her tür nesneyi kapsadığını bildiğimizden, kısaca o kimse bana yalnızca bir figürü iyi yapabilen 'zavallı bir usta' gibi görünüyor.

*

İyi bir ressam çok şey bilmeli. İnsanların hareketlerini, davranışlarını... Hayvanları, ağaçları, bitkileri, çiçekleri, makineleri... Farklı bölgeleri, yaylaları, akıntıları, nehirleri... Halka açık ve özel binalarıyla şehirleri... İnsanın amacına uygun kostümleri, dekorları, sanatları... Bunları bilmekle kalmamalı aynı zamanda hepsine eşit derecede önem de vermeli.

*

Bir insan figürü ya da güzel bir hayvanı çizerken odun cansızlığından sakın. Onları birbiriyle dengeli hareket ettir ki odun gibi görünmesinler.

*

Ortaya koyacağın hayvanı, diğer herhangi bir hayvandaki gibi uzuvları olmaksızın çizemezsin. Öyleyse, hayal ettiğin bir hayvanı; diyelim ki ejderhayı doğal göstermek için, bir köpeğin kafasını, bir kedinin gözlerini, bir kirpinin kulaklarını, bir tazının burnunu, bir aslanın kaşlarını, bir horozun şakaklarını ve bir su kaplumbağasının boynunu almalısın.

SAVAŞ SAHNESİ

İlk olarak, toptan çıkıp atlar ve çarpışanların kaldırdığı tozla birlikte havaya karışan dumanı çizmelisin.

Bu karışımda şunu vurgulamalısın: Toz, yeryüzünün bir parçası olduğu için ağırlığa sahiptir. İnceliği ve dağınıklığı yüzünden kolayca kalkıp havaya karışmasına rağmen tekrar kolayca yere düşmez.

Tozun en yükseğe kalkan kısmı, en az görünen ve neredeyse havayla aynı renk olan, en ince tabakasıdır.

Toz yüklü havayla karışık duman ne kadar yükselirse, o kadar koyu renk bir bulut gibi görünür. En tepede, dumanın tozdan daha ayrık olduğu yerde, duman mavimsi bir renk alır ve toz kendi rengine meyleder.

Hava, duman ve tozdan oluşan bu karışım ışığın karşısından ziyade, geldiği yönde daha parlak görünür. Bu karmaşada kavga edenler ne kadar fazla olursa o kadar az görünürler ve ışıklarıyla gölgeleri arasındaki karşıtlık da o kadar olur.

Yüzleri, figürleri ve görünüşleri ve yanındakiler kadar silahşörleri kızılımsı bir kırmızı yap. Bu kızıllık, kaynağından uzaklaştıkça azalacaktır.

Seninle ışık arasındaki figürler uzaktaysalar, açık renk bir arka planda karanlık görünecekler, bacaklarının yere yakın olan kısımları en az görünen yerleri olacaktır. Çünkü tozun en yoğun olduğu yer orasıdır.

Eğer atları kalabalığın dışında dörtnala gösterirsen, adımlarının ardından çıkan toz bulutlarını, adımlarıyla orantılı olarak, birbirinden uzak çiz. Atlardan en uzakta kalan toz bulutları en az görünen olmalıdır. Bunlar yüksek, dağınık ve ince bulutlardır.

Daha yakın olanlar ise daha belirgin, daha küçük ve yoğun olanlardır.

Silahlardan çıkan mermilerin dağınık bir çizgi gibi uçuşlarını takip eden dumanları olmalı.

Ön plandaki figürlerin saçları, kaşları ve tozun kalabileceği diğer kısımlarını tozu göz önüne alarak çiz.

Hafif eşyaları ve saçları havada uçuşan ve ileriye doğru koşan savaşçıları kaşları çatık, zıt yöndeki uzuvları öne atılmış; yani sağ ayağını attığında sol elinin hamleye hazır olduğu şekilde çizmelisin.

Herhangi birini düşmüş olarak çizeceksen, kaydığı ve içine düştüğü kanlı çamur batağını ve etrafındaki yarı-sıvı yerin üzerinden geçen askerler ve atların ayak izlerini de unutma.

Ayrıca sahibinin cesedini çeken, daha sonra onu arkasında toz ve çamurun içinde bırakıp giden bir at ve cesedin sürüklendiği yoldaki izleri göster.

Yenilenleri solgun ve alınları acıyla kırışmış, burunlarının yanlarından gözlerine doğru bir yay şeklinde kırışık ve burun delikleri dik, yukarı doğru kıvrılan dudaklar ve en üst dişleri keşfederken, ayrılan dişler acıdan haykırır gibi görünmeli.

Sonra, bazıları vücutlarının yarı ayakta olan kısımlarını dinlendirirken korkmuş gözlerini tek eliyle kapayan birini ekle.

Geriye kalanlar ise ağızları alabildiğine açık bağırıp kaçanlardır.

Her çeşit silahı çarpışanların ayaklarının altında ya da arasında göstermelisin; kırılan kalkanlar, mızraklar, kılıçlar vs...

Ölüleri ise; kısmen ya da tamamen, daha sonra kızıl bir çamura dönüşen tozun cesetten kıvrımlı olarak akan kanla karıştığı yerdeki hâliyle kaplamalısın.

Yaralılar; dişlerini sıkarken, gözlerini çevirirken, yumrukları vücutlarının üzerinde sıkılmış dururken ve bacaklarının şekli bozulmuş bir vaziyette ölüm acıları içinde resmedilmeli.

Bazıları silahsız ve düşman tarafından yere serilmiş, yüzünü düşmana çevirirken dişleri ve tırnaklarıyla hem vahşi hem de acı bir intikamı düşünür hâlde gösterilebilir.

Binicisi olmayan birkaç at, düşman kuvvetleri arasında yeleleri rüzgârda dalgalanırken koşuşarak, çifteleriyle hiç de azımsanmayacak hasara yol açarken görebilirsin.

Sakatlanan birkaç savaşçı yere düşerken, düşman üzerine eğilip son darbeyi vurmak için uğraştığında kendini kalkanıyla korumaya çalışırken görülebilir.

Aynı şekilde, ölü bir atın üzerine yığılan birkaç adamla birlikte savaşı bırakıp kalabalıktan uzaklaşan galip tarafın askerleri, gözlerini ve yanaklarını iki elle silip temizlerken görülebilir.

Yedek kuvvetleri ise; umutlu fakat yine de tedbirli, dikkatli gözlerini eliyle gölgeleyip yoğun karmaşanın içine doğru bir göz gezdirirken, komutanın emirlerine kulak kesilmiş bir hâlde göster. Komutanı; kılıcı havada, onlara en çok nerede ihtiyaçları olduğunu işaret ederek yardımcı kuvvetlerin arasından geçerken düşün.

Atlar içinden dörtnala geçerken, etraflarındaki suyu çalkalayıp köpürtecekleri ve atların bacaklarıyla vücutları arasında suyun havaya kalktığı bir nehir de olabilir.

GECE SAHNESİ

Tamamıyla ışıktan yoksun bir karanlık içinde çizmek istediğin bir sahne...

Önce büyük bir ateş olmalı.

Sonra bu ateşe en yakında bulunan nesneler renkleriyle bu resimdeki en belirgin şeyler olacaklardır.

Çünkü renkli ışığa en yakında bulunan nesneler sahip oldukları özellikleri en fazla yansıtır.

Ateşe kırmızı rengini verirsen, ondan aydınlanan tüm nesneler pembemsi görünürken, ondan uzak olan nesneler de gecenin siyahının etkisinde kalır.

Figürlerinin, ateşin göz kamaştıran ışığına zıt yöndeki kısımları da siyah görünecektir.

Çünkü nesnelerin bu kısımları, gecenin siyahıyla boyanır, ateşle değil.

Dumanın ötesinde görünen nesneler siyah bir arka planda tamamen kırmızımsı ışıkla görünürken ateşin olduğu taraf yarı siyah yarı kırmızıdır.

Figürlerin jestlerini, ateşe yakın duranları, kendilerini yoğun ısıdan korumak için pelerinlerini kullanırlarken göster. Yüzlerini bir köşeye çekilecekmiş gibi çevirmiş hâlde olmalılar.

Ateşten uzak olanlarıysa kamaşan gözlerini perdelemek için ellerini kaldırmış olarak çizebilirsin.

BİR FIRTINAYI RESMETMEK

Bir fırtına resmetmek istiyorsan, rüzgârı denizin ve yerin yüzü üzerinden esip kendi kütlesine bağlı olmayan bir şeyleri koparıp taşırken düşün.

Resminde ilk olarak dağılmış, yırtılmış, deniz kenarından kalkan kum bulutlarının eşliğinde, aniden patlayan fırtınanın şiddetiyle savrulan ve havadaki diğer hafif nesnelerle birlikte uçuşan dal ve yapraklar olmalı.

Bitkiler ve ağaçlar da yere yatık durmalı. Normal görünüşünden çok uzaklaşarak bükülen dalları ve ters dönüp havalanmak üzere olan yapraklarıyla adeta boranın rotasını izleyecekmiş gibi...

İnsanlar zor ayırt ediliyor... Kimileri yere düşmüş elbiseleri uçuşuyor... Toz toprak içinde tanınmayacak hâldeler... Kimileri yıkılmamak için ağaçların arkasına sığınmış... Tozdan korunmak için elleriyle gözlerini kapatanlar... Giysileri ve saçları rüzgârda dalgalanan insan figürleri...

Denizi hoyrat ve çalkantılı çiz. Rüzgâr, tozları fırtınanın içine doğru fırlatıyor. Yüksek dalgaların arasında dönen köpükleri unutma.

Gemileri, yırtık yelkenleri havada uçuşurken, halatları kopmuş ve direkleri kırılmış olarak çiz. Denizdeki yerini iki dalga arasındaki çukurda resmet.

Rüzgârın yön verdiği ve yüksek dağların zirvelerine fırlattığı, sert kayalara çarpıp yırtılan dalgalar gibi görünen bulutlar da olmalı.

Hava toz, sis ve yoğun bulutlardan kaynaklanan derin karanlık yüzünden korkunç görünmeli.

SEL BASKINI

Karanlık ve kasvetli hava, zıt yönde esen rüzgârlar ve aralıksız yağan yağmurun yoğun doluya dönüşmesiyle ağaçlardan koparak bir oraya bir buraya savrulan dal ve yapraklardan dayak yiyormuş gibi görünüyor.

Etrafta rüzgârın gazabıyla köklerinden sökülmüş ağaçlar var. Dağların aşınan kısımlarından sel sularına karışan, kabaran nehirler taşmış. Geniş ovaları kaplayıp orada ikamet edenleri yutuyor.

Tepelerde, çocuklarıyla kayalıklara sığınan insanlar ve yanlarında evcil hayvanlar var.

Suyun dalgaları arasında yüzen masa, divan, sandal gibi nesneler...

Sel sularında boğulan insanların cansız bedenleri...

Şiddetli bir şekilde iten rüzgârın gazabından korkmuş, ağlayıp yas tutan kadınlar, erkekler ve çocuklar gözümün önünde.

İnsanları canlarından eden, rüzgârla birlikte onlara karşı savaşıyor gibi dalgalanan su...

Ölümden kaçarken aralarında barış yaparak bir arada duran kurt, tilki, yılan gibi hayvanlar...

Kendilerine kalan küçücük yerleri aslanlar, kurtlar ve canını kurtarmak için oralara sığınmaya çalışan diğer hayvanlara karşı silahlarla savunan insanlar...

Ah! Fırtınanın ve yıkıcı yıldırımların gazabıyla yırtılan havada ne acı feryatlar duyuluyor.

Ah! Yağmura karışan rüzgârın, göğün haykırışı ve şimşeklerin öfkesinin, karanlıkta çıkardığı müthiş sesleri susturmak için kulaklarını tıkayan kaç insan görüyorsun?

Diğerleri gözlerini kapamaya razı olmasalar da insanoğlunun Tanrı'nın gazabı tarafından cezalandırılışını görmemek için ellerini üst üste gözlerine kapıyorlar.

Ah! Duy bu inlemeleri! Kaçı birden korkudan atıyor kendini kayalardan aşağı.

Üzerinde insan dolu olan koca meşelerin dallarını bile havada taşıyor rüzgârın şiddeti.

Korkunç bir ölümün azabını anlatan jestleri ve hareketleriyle kaçmaya çalışan insanların üstünde, birkaçı bütün kalabilmiş, birkaçı parçalanmış sandallar...

Böyle bir azaba katlanabilmekten umudu kesmiş olan bazıları, gözü dönmüş bir hâlde kendini boğazlayarak canlarına kıyarken kimileri çocuklarını kapıp vahşice öldürüyorlar, kimileri de diz çökmüş, kendini Tanrı'ya bırakmış bir hâlde çaresiz duruyor...

Anneler boğulan oğulları için ağıtlar yakıyorlar, elleri semaya kalkık, dudaklarında yakarışlar, bedenlerinde sitemkâr jestlerle ateş püskürüyorlar.

Kimileri parmakları sımsıkı kapalı, elleri kenetli, göğüsleri dizlerinde tarifsiz kederler içinde parmakları kanayıncaya dek onları kemiriyor.

At, öküz, keçi ve domuz sürüleri, etrafı sularla çevrelenmiş dağların tepelerinde kalmış, birbirlerine sokulmuş bir hâlde beklerken ortalarda kalanlar da diğerlerini çiğneyerek yukarıya tırmanmaya çalışıyor, birbirleriyle kavga ediyorlar, birçoğu açlıktan ölecek.

Kuşlar, üzerinde canlı bulunmayan ya da suyla kaplanmamış hiçbir yer bulamadıkları için, insanların ve hayvanların üzerlerine konuyor.

Ölümün elçisi olan kıtlık orada... Birçok hayvanın canını almış, işini yapmayı sürdürüyor.

Şişen cesetler suyun derinliklerini terk ederek yüzeyde görünmeye başlamış.

Önüne geleni deviren dalgalar, bu dehşet noktasına çarpıp geri dönüyor.

Hava bu derin ıstırabın her yanını aydınlatan şimşekler tarafından parçalanmış kara bulutlarla kaplı.

Karanlık, rüzgâr, denizdeki fırtına, sel suları, yanan ormanlar, yağmur, göğün şimşekleri, depremler ve dağlardan, şehirlerden geriye kalanlar.

Su taşıyan hortumlar ağaç dalları gibi insanları da fırlatıyor.

Rüzgârdan soyulan dallar, rüzgârların buluşmasıyla birlikte üzerlerinde bulunan insanlarla sarmaş dolaş.

Kırılan ağaçlar insan yüklü.

Kayalara çarpan gemiler paramparça...

Orada burada koyun sürüleri...

Dolu gibi yağan taşlar, şimşekler ve durmayan kasırga...

Kendilerine bile hayrı dokunamayan insanlar...

Ağaçların, kayaların, kule ve tepelerin üzeri sandallar, masalar, tekneler ve diğer yüzme gereçleriyle dolu.

Tepelerde insanlar ve hayvanlar...

Şimşekler her şeyi aydınlatıyor...

SANAT, RESİM VE ŞİİR

*

İnsandaki güzellik yok olur gider ama sanattaki asla!

*

Resim, şiirden üstündür.

*

Ruhun penceresi dediğimiz göz, yaratıcının sunduğu sonsuz nimetlerin farkına varmamızı sağlayan birincil duyumuzdur. Öbürü kulaktır, gözün gördüğü şeyleri işitir. Bu yüzden saygı ve övgüye lâyıktır.

*

Ey tarihçi, şair, matematikçi! Gözlerinle görmediğin bir şeyi yazarak anlatamazsın. Ey Şair! Haydi, kaleminle anlat bakalım hikâyeni... Ressam aynı hikâyeyi daha sade, daha gerçekçi ve daha kolay anlatır. Üstelik seninkinden daha az sıkıcı olur bu anlatım.

*

Eğer resme 'dilsiz şiir' dersen ressam da şiire 'kör resim' der. Söyle bana, hangisi daha kötü bir özür, dilsiz olmak mı, kör olmak mı?

*

Şair, kurgularını oluşturmakta ressam kadar özgür olsa da, şiiri resim kadar doyurucu olamaz.

Çünkü şiir, şekilleri, olayları ve yerleri yalnızca tarif edebilirken, ressam onları gerçek boyutlarıyla ortaya koymak için uğraşır.

Şimdi bir düşün... Hangisi gerçek insana daha yakındır, insanın adı mı yoksa görüntüsü mü?

İnsanın adı farklılık gösterebilir, fakat görüntüsünü ölümden başkası değiştiremez.

*

Şair, eğer duyma duyusunu tatmin ediyorsa, ressam da aynı şeyi görme için yapıyordur. İkincisi daha değerli bir duyudur. Bu konuda başka bir şey söylemeyeceğim.

Ressam bir savaşın hiddetini resmeder ve şair de betimlerse, bunlar beraber halkın önüne konulduğunda, en fazla insanın nerede duracağını, dikkatlerini en çok neyin çekeceğini, en çok neyi takdir edeceklerini ve onları en çok neyin tatmin edeceğini görürsün. Şüphesiz resim, daha anlaşılabilir ve güzel olduğundan insanları en çok memnun eden de o olacaktır.

Bir yere yüce İsa'nın adını diğer yana da resmini koy, hangisinin daha derin bir saygı uyandıracağını görürsün.

Resim, içinde doğanın evrensel olan tüm şekillerini barındırırken, senin yalnızca evrensel olmayan kelimelerin var.

Tasvirlerin sesleri senin, seslerin tasvirleri benim.

Bir kadının güzelliğini sevgilisine anlatan bir şair ile kadının resmini çizen bir ressamı ele al ve eleştirmenin hangisine hayran olduğunu gör.

Kanıtın, deneyimin vereceği karara dayanmasına izin verilmelidir. Mekanik sanatlarda resmin rütbesini yükseltmiş olabilirsin fakat gerçekte, senin yazılarını övmeye olduğun kadar ressamlar da resimlerini övmeye meyilli olsalardı, bu kadar sade bir ismin damgası altında kalmazlardı.

Resim sanatını mekanik diye adlandırırsan -ki elle yapıldığından, yani hayal gücünde oluşan bir şeyi el ürettiğinden öyledir- sen ey şair, aklında tasarladığın bir şeyi oturup elinle ortaya koymuyor musun?

Para için yapılması sebebiyle mekanik dersen ve eğer buna hata denirse, bu hataya senden çok kim düşebilir?

Eğer okullarda ders veriyorsan dahi, sana en çok ödeyene özel ders vermiyor musun? Parasız iş yapıyor musun?

Ben bunları suçlamak niyetiyle söylemiyorum. Çünkü her işin kendine has bedeli vardır.

Bunun yanında şair, "Çok müthiş bir kurgu yazacağım." derse, ressam da aynı şeyi yapabilir.

Şiirin daha ölümsüz olduğunu söylersen, bence zaman tarafından hem senin hem de benim çalışmalarımızdan daha fazla korunduğu

için bir bakırcının yaptıkları daha ölümsüzdür. Onlarda da hayal gücünden pek bahsedilemez.

Ama bir resim, bakır üzerine işlenirse daha kalıcı olabilir. Biz de sanatımızla Tanrı'nın özel kulları olarak çağırılabiliriz.

Şiir ahlak felsefesiyle uğraşıyorsa, resim de doğa felsefesiyle uğraşır.

Şiir bir işin cinsini betimler, resim ise vücudun hareketlerinden beynin neyi etkileyeceği üzerine kafa yorar.

Şiir, insanları korkunç kurgularla dehşete düşürürse, resim de aynı şeyi olayları resmederek yapar.

Şairin, kendisini güzelliği, vahşiliği, kötülüğü ya da canavarımsı bir şeyi ortaya çıkarmaya verdiğini düşünürsek, kendince bir şeyler ortaya çıkaracaktır. Fakat ressam daha memnun etmez mi sence? Gerçek gibi görünüp insanları hayrete düşüren resimler yok mu?

*

Ey Ressam! İnsanlar ve kelimeler zaten var. Figürlerini nasıl hareket ettireceğini bilmiyorsan, kelimelerini nasıl kullanacağını bilemeyen bir hatip gibidir hâlin.

"SON AKŞAM YEMEĞİ" ÜZERİNE NOTLAR

Bardağını henüz bırakan, başını konuşmacıya çeviriyor.

Bir diğeri, ellerini kavuşturup parmaklarını bükerken sert bir yüz ifadesiyle yanındakine dönüyor.

Öteki, ellerini açmış (el ayasını gösterir gibi) omuzlarını silkerken, kulakları ve ağzıyla şaşkınlık ifadeleri sergiliyor.

Bir başkası, yanındakinin kulağına bir şeyler fısıldıyor ve yanındaki ise onu dinlemek için yüzünü ona çevirip söylediklerine kulak verirken bir elinde, yarısı kesilmiş bir dilim ve diğerinde de bıçak görünüyor. Başını henüz çeviren bir diğeri de bıçak tuttuğu elini masanın üzerinde yan yatırıyor.

ANATOMİ

*

Eğer bir anatomisti işi üzerinde çalışırken izlemenin, onun çizdiklerini görmekten daha etkili olduğunu düşünüyorsan, haklı olabilirsin.

Fakat tek bir figürde sergilenen şeyleri bir anda gözlemlemek, birkaç damardan fazlasını algılayıp hafızada tutmak pek mümkün değildir.

Bu nedenle bu çizimleri yapmak için ondan fazla vücudu inceledim. Etlerin her yerini delik deşik edip, etrafını saran en küçük parçaları ayırarak damarları ayıkladım. Bunu yaparken onları kanatmamaya özen gösterdim fakat kılcal damarların kanamasına aldırmadım. Yeterli bilgiye sahip olunca -ki tek bir ceset daha görmeye dayanamayacağımdan- bu iş sonlandırdım.

Daha sonra farklılıkları görmek için bunu iki kez yaptım.

*

Eğer insan böyle şeylerden tiksinmiyorsa ve buna karşı bir ilgisi varsa da gecelerini, parçalanmış ve derisi yüzülmüş cesetlerin arkadaşlığıyla geçirmek onu bundan caydırabilir.

Diyelim ki bu onu etkilemiyor. Yetmez, anatomik çizimler için yetenekli olmak gerekir. Ayrıca iyi bir perspektif bilgisine sahip olmalıdır. Üstelik geometrik çizim metodunu, kuvvet hesapları metodunu iyi anlamış olmak da lâzım.

Hepsinden önemlisi de sabır sınavını geçmektir. Bunların hepsi bende var mı, yok mu bilmiyorum.

*

Beş duyu, ruhun bakanları gibidir. Ruh, yargının merkezinde ikamet ediyormuş gibi görünüyor ve yargı da, tüm duyuların buluştuğu yerde... İşte bu da sağduyudur ve bazılarının düşündüğü gibi tüm vücudu kaplamaz. Daha ziyade bir bölgededir.

Eğer tüm vücudu kaplasaydı ve her yerde aynı olsaydı, duyuların kullandığı nesneleri bir merkezde ve bir noktada buluşturmaya gerek kalmazdı. Aksine, göz sadece yüzeyindeki duyusunun işlevine yeterli olurdu, görülen nesnelerin görüntülerini optik sinirler vasıtasıyla, ruh yukarıda verilen sebepten ötürü görüntüyü gözün yüzeyinde algılasın diye, duyuya iletmezdi.

Duyma duyusu için de aynı şey geçerli; sesin, sadece kulağın içinde bulunan geçirgen oyuktan beş duyuya daha fazla geçiş yapmadan, sesin ortak kanıyla karşılaşıp ona danıştığı yerde, duyulması yeterli olurdu.

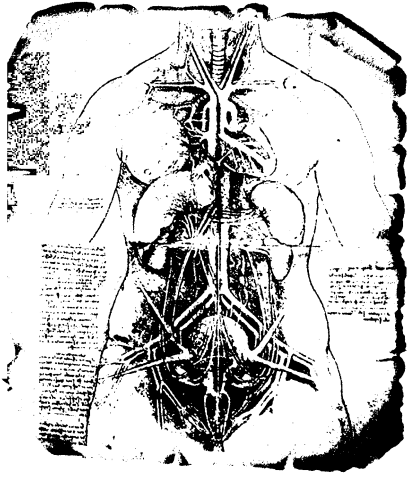
Yine koku duyusu da kendisini aynı yargıya göndermek ihtiyacına mecburdur. Duygu, delik tellerden geçerek sağduyuya ulaşır. Bu teller de vücudun elemanlarını ve büyük organları (kalp, ciğerler. vs) kaplayan derinin içinde sayısız kolla-

ra ayrılırlar. Delik teller ise, yardımcı uzuvlara istem ve duyu taşır. Bu tellerle birlikte sinirler, aralarında bulundukları kasların hareketlerini yönetir ve onlar da uyarlar. Bu itaat, onların kalınlıklarının azalmasından etkilenir, şişerken boyları kısalır ve uzuvların zerreleri arasında örülen sinirler de büzüşürler. Parmak uçlarına kadar yayılan bu sinirler, dokundukları nesneyi duyuya iletirler.

Kaslarıyla birlikte sinirler, bir askerin subaya ettiği gibi tendonlara, tendonlar da subayların generallere ettiği gibi sağduyuya itaat ederler.

Sağduyu da ruhun merkezi ya da tahtıdır. Hafıza onun mühimmatıdır.

Ruha hizmet eden duyu bakanları, hizmet etmeyince, dilsiz ve kör doğanlarda görüldüğü gibi, sağduyunun tüm işlevleri âtıl kalır.

ASTRONOMİ

*

Güç, fiziksel hareketin çocuğu, ruhsal hareketin torunudur. Ayrıca yerçekiminin de annesidir.

*

Yer çekimi suyun ve yerin elemanlarıyla sınırlanmış olmasına rağmen aslında sınırsızdır. Bu gücü ortaya çıkaracak aletler yapılabilse dünya bile hareket ettirilebilir.

*

Fiziksel hareket, güç, yerçekimi ve direnç, ölümlülerin tüm hareketlerinin bağlı olduğu dört haricî kuvvettir.

*

Bazılarının dediğine göre Ay'ın bir kısmı, su mermeri gibi bir maddeden, diğer kısımları ise kristal ya da cam gibi olan saydam parçalardan oluşuyormuş. Güneş'in ışınlarını Ay'ın daha az saydam kısımlarına yansıttığı, daha yoğun olan kısım aydınlansın diye ışığın yüzeyde kalacağı ve

saydam kısımların da, daha koyu derinliklerin gölgelerini göstereceği fikrini savunuyorlar.

Fakat bu fikir, Aristo gibi birçok filozof tarafından takdir edilmiş olmasına rağmen yanlıştır.

Çünkü Ay ile Güneş'in gözümüze karşı çeşitli safhalarında ve sık değişikliklerinde, bu lekelerin çeşitlendiğini görürüz. Bir kez karanlık görünürken, bir başka sefer parlak görünebilir. Güneş batıda ve Ay göğün ortasındayken karanlık görünebilirler. O zaman saydam olan çukurlar gölgede görüneceklerdir. Çünkü Güneş, o an ışınlarını bu çukurların içlerine kadar gönderemez. Fakat öyle olsa bile dolunayda bu kısımlar parlak görünür ki bu an, Ay'ın doğuda olduğu ve Güneş'i batıdan gördüğü andır. Böylece Güneş, bu saydam çukurların en sığ yerlerini de aydınlatır ve yansıtılan gölge olmadığından, Ay söz konusu lekelerini bize göstermeyecektir.

HAYATTAN SÜZÜLENLER

*

Tanrım, sana itaat ediyorum.

Çünkü sen, içimde taşıdığım sevgisin!

Şüphesiz, dilediği ömrü uzatıp dilediğini kısaltan sensin!

*

İhtiyaç, doğanın eşi ve rehberidir. Doğanın her yerinde bulunan genel yasadır.

*

Ölümlülerin görülebilen tüm hareketleri şu dört haricî etkene bağlıdır: Sıklet, kudret, kuvvet ve metanet.

*

Vücudumuz cennete, cennet de ruha bağlıdır.

*

Mucizeler gerçekleştirebilmeyi dilerdim. Yine de altının ve gümüşün sözde yaratıcıları simyacılardan, durgun suyu canlandırıp sürekli

devinime dönüştürecek mühendislerden ve aptalların aptalı ölü falcılarından daha az şeye sahip olurdum belki... Belki de müthiş bir yoksulluk çekerdim.

*

Hareket ettirici güç tüm hayatın nedenidir.

*

Gerek benim eserlerime, gerekse doğadaki eserlere bakınca farkına varacaksın ey insan!

*

Zarar vermenin kötülüğünü bilirsin, şimdi bir de cana kıymanın kötülüğünü düşün!

*

Bedenin kusursuzca inşa edilmiş, görüyorsun. Bir de içindeki ruhu düşün! Bedenle kıyaslanamayacak kadar mükemmeldir o. Ve onu sana vereni hatırla! Sonra bırak da ruhun O zatın işleri içinde, O'nun iradesi ve zevkine göre barınsın. Öfkenin ya da kötü niyetinin bir hayatı yıkmasına izin verme. Şüphesiz, hayatının değerini bilmeyen, onu hak etmeyendir.

*

Bilgelik tecrübeden doğar

*

Neden gözümüz bir şeyi rüyada daha net görür de uyanıkken hayal ettiğimiz şeyleri aynı şekilde göremez?

*

Her hareket, bir hareket ettirici tarafından tetiklenmeye muhtaçtır.

*

Bilmek ve arzulamak insan aklının iki eylemidir. Farkına varmak, muhasebe etmek ve düşünmek de hareketleridir.

*

Tüm bilgilerimizin kaynağı, algılarımızdır.

*

Bilim, geçmişte ya da şu an mümkün olan şeylerin gözlemidir. Önsezi ise yaklaşan şeylerin bilgisidir, ne kadar yavaş olursa olsun.

*

Doğa, tecrübeyle ortaya çıkmamış sonsuz sebeplerle doludur.

*

Gerçek, zamanın tek çocuğuydu...

*

Bilim kaptan, pratik tayfadır.

*

Teşhis koyup ilaçlar yazsın bakalım... İnsanlar bilmedikleri hastalıkların doktorları olarak seçilmişlerdir...

*

Aşağılık bir adamın hakkında iyi konuşmakla, iyi bir adamın hakkında kötü konuşmak aynı şeydir.

*

Kıskançlık, yanlış suçlamalarla yaralar ve itibarını zedeler ki bu de erdemi ürkütür.

*

Cesaret hayatı tehlikeye atar, korku ise korur.

*

Sadece tehditler, tehdit edilenin silahlarıdır.

*

Kısmet kime gülerse haset orayı kuşatır ve saldırır. Ayrıldığında ise, geride acı ve pişmanlık bırakır.

*

Doğru yürüyen nadir düşer.

*

Sonucunda işçisiyle birlikte ölen çalışmalardan sakın.

*

Hiçbir şey tanınmadan sevilemez. Ve tanımadan hiçbir şeyden nefret edilemez.

*

Översen kötü edersin; ama daha kötüsü, anlamadığın bir konuda yermektir.

*

Aptallık utancın kalkanıdır, isteksizlikse yüceltilen yoksulluğun...

*

Küçük bir doğru dev gibi bir yalandan yeğdir.

*

Kayıptan en çok korkandır, en çoğa sahip olan...

*

Zalim, yalnız kendini kurtarandır...

*

İmkânsızı arzulamamalıyız.

*

Kendini iyi yönetene akıl danış.

*

Kötülüğü cezalandırmayan, yapılmasını emreden gibidir.

*

Sahip olacağın egemenlik, kendi üzerindekinden ne fazla ne de az olamaz.

*

Mezar, er geç onu kazanı da çepeçevre saracaktır!

POLEMİKLER

*

Ahmaklar! Doğada sırasıyla meydana getirilen şeyleri bildiğiniz için böbürlenmeyin, eğer kendi yaptığınız şeylerin sonunu biliyorsanız asıl o zaman sevinin.

*

Kısaltmacılar, bilgiye ve aşka zarar vermezler. Herhangi bir aşkın, bu bilginin ürünü olduğunu gördüklerinden ve aşk, bilgiye nispeten daha tutkulu olduğundan, daha kesindir.

*

Ey Aptallar! Hayatınız boyunca kendinizle birlikte olmanıza rağmen, en çok sahip olduğunuz şeyin, aptallığınızın farkında olmadığınızı bile göremiyorsunuz. Kalabalık sofistlerle kendinizi ve başkalarını kandırıyor, doğrunun ve içindeki bilgilerin bulunduğu sayısal bilimlerden nefret ediyorsunuz. Sonra da kendinizi mucizelerle meşgul edip, insan aklının alamayacağı ve doğada hiçbir şekilde kanıtlanamayacak şeylerin bilgisine sahip olduğunuzu yazıyorsunuz.

*

Matematikçiler, hadi ruhu da aydınlatın bakalım!

*

Ruhun sesi yoktur. Çünkü sesin olduğu yerde vücut vardır. Vücut ise yer kaplar ki bu da arkasında ne olduğunu görmemizi engeller. Yani hava, vücut (vücudun görüntüsü) ile doldurulmuştur.

*

Havanın bir yere çarpmadığı ya da hareketin olmadığı bir yerde ses olamaz. Alet, cisim olmadan da hava bir yere çarpamaz, vücutsuz cisim olmaz. Öyleyse, ruhun ne sesi, ne şekli ne de gücü vardır.

*

Oğlunun dinine inananların birçoğu, yalnızca annesine dua ederler.

*

Bir vücuda girmesi gerekli ve girebileceği yerler kapalıysa, ne vücudun içine sızabilir ne de girebilirdi. Birilerinin söylediği gibi "Ruh, sıkıştırılmış ve yoğunlaştırılmış hava yoluyla çeşitli şekillerdeki vücutlara girebilir ve bu yolla hareket edip konuşabilir." derseniz ben de "Sinir ve kemiklerin olmadığı yerde ruh tarafından gerçekleştirildiği düşünülen hiçbir hareketten bahsedilemez." derim.

*

Bu ahmakların öğrettiklerinin de farkında olun. Çünkü söyledikleri, tecrübeyle kanıtlanan şeyler değil.

*

Hiçlik dediğimiz şey sözde ve zamandadır. Geçmiş ve gelecek zaman arasındadır ve şimdiki zamanda bulunmaz. Sözde ise hakkında şöyle söylediklerimiz arasındadır: 'Hayır olamaz, imkânsız!'

*

Ruh, yargının merkezinde ikamet ediyormuş gibi görünüyor ve yargı da sanki tüm duyuların buluştuğu yerde oturuyor...

HİKMETLİ ÖYKÜLER

*

Paskalya arifesinde bir papaz sorumlu olduğu semte gelir, dinî vecibeleri yerine getirmeye çalışır... Evlerin içine girip kutsal su serper... Bu bir âdettir çünkü...

Nihayet bir ressamın evine de gelir, su serperken bazı resimleri ıslatır... Bozulan resimlerini gören ressam papaza kızar, "Bak resimlerimi ıslattın, mutlaka gerekli miydi bu?" der.

Papaz, "Bu benim görevim. Evleri gezer su serperim. Sabırlı ol. Tanrı sözüdür bu, iyilik yapan iyilik bulur. Yapılan her iyilik yukarıdan yüz katı iyilikle ödüllendirilecektir." der.

Ressam susar, papazın evden ayrılmasını bekler. Kapıdan çıkar çıkmaz eline bir kova su alıp pencereye koşar. Kovadaki suyu papazın üstüne boşaltır.

"Buyur Papaz Efendi," der, "resimlerimi mahvederek bana yaptığını düşündüğün iyilik karşılığında, yukarıdan yüz kat geleceğini söylediğin ödül budur işte!"

*

Sıradan bir adam, hatırı sayılır bir adamı sık sık ziyaret edermiş.

Hatırı sayılır adam, "Belli bir amaç olmaksızın beni ziyarete gelmenin sebebi nedir?" diye sormuş.

Sıradan adam pişkince cevap vermiş: "Sizin tadamayacağınız bir zevki tatmak için geliyorum efendim." demiş.

"Neymiş o zevk?"

"Kendinden önemli ve büyük bir kimsenin evine gitmek sıradan biri için büyük bir zevktir. Sizin gibi efendiler bu zevki tadamazlar. Çünkü gördükleri insanlar kendilerinden aşağı kimselerdir!"

*

Fransisken papazları bazı zamanlarda oruç tutar, bazı gıdalardan el çeker, mesela et yemezler. Fakat seyahat ederken, bağışla yaşamlarını sürdürdüklerinden, önlerine ne konursa yeme hakları vardır.

Bu papazlardan ikisi, yanlarına yolda katılan tüccarın biriyle seyahat ederlerken bir handa konaklarlar. Tüccarla aynı masaya otururlar. Handa yiyecek azdır, önlerine küçük bir parça kızarmış tavuktan başka bir şey gelmez.

Tüccar, bunun kendine bile yetmeyeceğini görerek papazlara döner, "Yanlış hatırlamıyorsam siz bu dönemde etin hiçbir çeşidini yemiyorsunuz.'

Ne desinler, bu kurala ister istemez uyarlar. Tüccar tavuğun hepsini mideye indirir. Papazlara da sabretmek düşer.

Yemekten sonra üçü birlikte handan ayrılırlar. Biraz yol aldıktan sonra, hem geniş hem de derin bir nehre varırlar. Papazlar yoksulluklarından yalın ayaktır, tüccar ise ayakkabılıdır. Papazlardan kendisini karşı kıyıya geçirmelerini ister. Papazlardan biri tüccarı sırtına alır. Nehrin ortasına gelince papaz tüccara sorar: "Efendi, üzerinde para var mı?"

Tüccar, "Sen de biliyorsun ki var. Benim gibi bir tüccar başka nasıl seyahat edebilir?" diye cevap verir.

"Allah!" diye bağırır papaz, sonra da, "Bizim kurallarımıza göre ne kendimiz ne de yanımızdakiler para taşır!" der, tüccarı sırtından atar. Tüccar sırılsıklam olur. Fakat hatasının farkına varır. Bu garip intikamı sessizce ve gülümseyerek karşılamaktan başka çaresi yoktur.

*

Bir adam arkadaşına, "Gözlerin bir acayip olmuş yahu!" der.

Arkadaşı cevaplar: "Bu çok sık oluyor aslında ama sen fark etmemişsin demek ki."

"Ne zaman oluyor peki?"

"Ne zaman senin o iğrenç yüzünü görsem, böylesine nahoş bir suratı görmenin tesiriyle gözlerim soluyor ve garip bir renge bürünüyor!"

*

Yaşlı bir adam gencin birini uluorta küçük görerek konuşmaya başlamış ve gençten korkmadığını ispatlamış.

Genç de, yaşlı olana ilerlemiş yaşının dilden ve güçten daha iyi bir kalkan olduğunu söylemiş.

*

Güneşin doğduğunu görünce yatağından kalkmak isteyen adam düşünmüş: "Ne güneş kadar gidecek yolum ne de yapacak işim var. Demek ki şimdi kalkmama gerek de yok."

Bir bilge bir cahile şöyle demiş:
Farkındayım, pek az şey biliyorsun.
Düşündüm ki sana ne söylersem
söyleyeyim senin için yeni olabilir.

GELECEKTE OLACAKLAR HAKKINDA

*

Sonsuz sayıda yavru annelerinden alınıp kesilecek, derisi yüzülecek ve barbarca paylaşılacak.

*

Birçok mahsul annelerinin dallarından yağma edilerek toplanacak, yere atılacak, ezilecek.

*

Ey deniz şehirleri! Senin dilini anlamayacak olan insanlar tarafından el ve ayakların sıkıca bağlanmış. Sen sadece, gözyaşlarıyla gelen şikâyetler, iç çekişler ve feryatlarla acını hafifletebileceksin. Fakat ne bağlayanlar seni anlayacak ne de sen onları anlayacaksın.

*

Afrika! Senin şehirlerinde, senin çocukların en zalim şekilde senin hayvanların tarafından parçalanacak.

*

İnsanlar ağaçlarda yiyecekler ve orayı mesken tutacaklar, hem ormanda hem de açık arazide.

*

İnsanlar, gökyüzünde yeni yıkımlar görecek. Her çeşit hayvanın insan dilini konuştuğunu görecekler. Dünyanın birkaç yerinde anında hareket edebilecekler. Yükseklerden düşüp hiçbir yara almayacaklar. Akıntılar ve sellerin hızıyla yarışacaklar.

*

Ölen vücutların büyük bir kısmı, toprak yoluyla diğer hayvanların vücutlarına geçer. Yani, insan hayatı yediği şeylerle şekillendiğinden bunlar ölen kişinin bir kısmını içlerinde taşırlar.

*

En müthiş şeref, insana, haberi olmadan verilecek.

*

Büyük bir ilgi ve merakla, bir şeyin peşinden koşacak insanlar. Fakat ne kadar kötü olduğunu bilseler ondan daima korkarlardı.

*

Birçokları, az bulunurken çok, çok bulunurken az yakalanacak hayvanların avcıları olacaklar.

*

Uçan yaratıklar tüylerini insanoğluna verecekler.

*

Çamur, pislik öylesine çok olacak ki, insanlar vatanlarında ağaç üstünde yürüyecekler.

*

Ülkenin dört bir yanında insanlar, büyük hayvanların derileri üzerinde yürüyecekler.

*

İnsanlar duymayanlarla konuşacak. Gözleri açık olanlar, görmeyecekler. İnsanlar onlarla konuşacaklar fakat onlara cevap verilmeyecek. Kulakları olup da duymayanlara yalvaracaklar ve körler için ışık yapacaklar.

*

Birbirine zıt hareket eden ve ellerinde kesici aletler olan birçok insan olacak. Fakat kendilerin yormaktan başka bir zararları dokunmayacak birbirlerine. Biri diğerinin üzerine gitse, diğeri geri çekilecek. Ama yazık ona, aralarına girmeye çalışana. Çünkü sonu parçalara ayrılmak!

*

Her şehirde, ülkede, kalede ya da evde yaşayan ve aç olan kimse, açlığından ötürü yiyeceğini itiraz edecek güçte olmayanların ağzından alacaktır.

*

Yeryüzü alabora olup ters kutuplar yüz yüze gelecek, en vahşi hayvanların gizlendiği delikleri açığa çıkacak.

*

Yaşayacak insanların çoğu, sakladıkları erzakları evlerinden atacaklar ki bu da kara hayvanları ve kuşlar için bedava yemek olacak ama hiçbiri buna aldırış etmeyecek.

*

Gökyüzünden bir şey düşecek ve hemen altında kalan Afrika'nın büyük bir bölümünü Avrupa'ya doğru ve Avrupa'nınkini de Afrika'ya doğru hareket ettirecek.

Büyük ormanlardaki ağaçlar ve çalılar küle dönüşecek.

Yeryüzü, günlerce sürecek bir yangından sonra kırmızıya dönecek ve kayalar kül olacak.

Suyun yerlileri balıklar, kaynar selin içinde ölecek.

Birçok ölü varlık öfkeyle koşuşacak, yaşayanları alıp bağlayacaklar ve onları arayan düşmanları için tuzağa düşürecekler.

*

Ruhsuz bedenler, içerikleri sayesinde güzel ölebilmek hakkında ilkeler gösterecekler.

*

Dar ve karanlık mağaralardan çıkarılacak ve tüm insanlığı heyecan, tehlike ve ölüme sürükleyecek. Arayanların birçoğu, bir zaman ümitsizlikten sonra bulup memnun olacaklar ve onların yanlarında olmayanlar ölüm ve türlü belâlarla karşılaşacaklar. Bu da bitmek bilmeyen suçlara neden olacak. Kötü adamları ikna edip daha çok

suikast, hırsızlık, hainlik yapmalarına yol açacak. Bu sebeple de herkes yanındakinden şüphelenir olacak. Bu durum, şehirleri huzurlarından edecek, birçoklarının hayatlarına mal olacak, birçok insanın birbirine -çeşitli aletlerle, aldatmalar ve hainliklerle- eziyet edip acı vermesine sebep olacak. Ey vahşi yaratık! Her şeyin cehenneme dönmesi insanlar için ne iyi olurdu!

*

Karanlık çukurlardan çıkan küçücük bir şey için tüm dünya milletleri ıkına sıkına çalışacak ve büyük eziyet çekerek, kaygıyla çalışıp onu elde etmeye çalışacaklar.

*

Yaşamdan yoksun büyük gemiler, insanları ivedilikle sonlarına taşıyacak.

*

Birçokları büyük hayvanların sırtında kesin ölüme gidecekler.

*

Küçük başlayan ateş birdenbire dağ gibi olacak ve yaratılan ve var olan hiçbir şeyi tanımayarak onları başka şeylere dönüştürecek.

*

Dünya, üzerindeki herhangi bir noktadan iki yarım küreye bölünebilir.

Tüm insanlık birdenbire farklı yarımkürelere transfer edilebilecek.

*

Yenen yumurtalardan tavuk çıkmaz. Kim bilir kaç tanesi doğmadan öldürülecek!

*

Sayısız yeni nesil, hamile olan annenin yenerek öldürülmesiyle kaybolacak.

*

Doğu'da ölen bir adam için tüm Avrupa'da büyük bir yas tutulacak.

*

İnsanlar kendileri hareket etmeden yürüyecekler, var olmayanlarla konuşacaklar ve konuşamayan kimseleri duyacaklar.

*

Bir kimse, üç kişiymiş gibi görünecek ve üçü birlikte hareket edecek. Fakat gerçeğe en yakını o kimseyi terk edecek.

*

Birçokları aceleyle bir nefes verip önce görüşlerini sonra bilinçlerini kaybedecek.

*

İnsanlar, dünyanın bir ucundan diğerine mektup yazıp hemen cevaplayabilecek.

*

Sınırsız sayıda kişi, asıl sahibinden izin almaksızın ve hiçbir zaman, kendilerinin olmamış, kendi iradelerine bağlı olmamış cenneti ve diğer

kutsal şeyleri açıkça satacak. İnsanın adaleti bunu önleyemeyecek.

*

Doğu, batıya koşacak ve güney kuzeye... Büyük bir karmaşa, ses ve öfke evrenin her yerinde...

*

Denizlerin büyük bir kısmı göğe yükselecek ve hayli uzun zaman dönmeyecek.

*

Yerin altından ölü şeyler gelecek ve şiddetli, vahşi hareketlerle diğerlerini öldürecek.

*

Birçokları, işi gücü ve bu yoksulluğu bırakıp, o müthiş binalardaki zenginlerin arasında yaşamaya gidecek ve kendilerini Tanrı'ya kabul ettirebilmelerinin tek yolunun bu olduğunu söyleyecekler.

*

Birbirlerinin dillerini anlamayan insanlar bir arada olacaklar. Örneğin, bir Almanla bir Türk...

*

İnsan kendi elinden çıkanlarla ölecek.

*

İnsanlar, korku yüzünden en korktukları şeye sarılacaklar. Kötülüğe düşmemek için kötü olacaklar.

*

Ormanlar, kendi sonları olacak bir nesnenin sebebi olacaklar.

*

Hayvanların derilerinden geçen hava, insanları dans ettirecek.

*

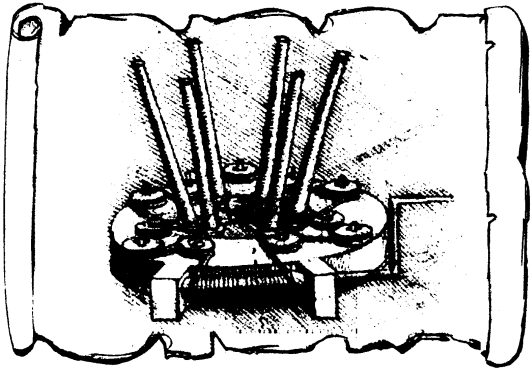
Ebeveynler, öz evlatlarından çok üvey olanlardan razı olacaklar.

*

Herod'un zamanı tekrar gelecek ve küçücük masum çocuklar zalimce öldürülecek.

*

Ve her şey bir gün yerle bir olacak!

ÖZEL NOTLAR

*

Yeni peygamber* nasıl da gösterdi bak!

Yer, kendine özgü bir sarsıntıyla sarsıldığı,

Toprak, ağırlıklarını dışarı çıkardığı,

İnsan, "Ne oluyor buna!" dediği zaman,

O gün yeryüzü kendindeki tüm sırları anlatır.

Çünkü Rabbin ona emretmiştir.

O gün insanlar, yapıp ettikleri kendilerine gösterilmek üzere, topluluklar hâlinde kalkıp giderler.

Kim zerre kadar bir iyilik yapmışsa onu görür!

Kim zerre kadar bir kötülük yapmışsa onu görür!

*

Nuh peygamber zamanında gerçekleşen tufan dünyanın her yerinde miydi yoksa bölgesel miydi?

---

* Da Vinci burada Hz. Muhammet'ten söz ediyor. Doğu Ermenistan'daki deprem sebebiyle, Kuran'daki Zilzal (zelzele) suresini defterine aynen not etmiş.

*

İncil bu yağmurun dünyanın her yerinde kırk gün kırk gece aralıksız yağdığını ve sel sularının dünyanın en yüksek dağlarının beş altı metre üzerine çıktığını söylüyor.

Eğer bu yağmur dünyanın her yerinde yağdıysa, küre şeklinde olan gezegenimizi kaplamış olmalıydı ve bu küresel yüzey, merkezinden her yere eşit uzaklıkta olduğuna göre bu küre üzerindeki suyun hareket etmesi imkânsız.

Hareket etmediği kanıtlanırsa, böylesine güçlü bir tufanın suları nasıl çekildi ve eğer çekildiyse, hiç yukarıya gitmeksizin nasıl hareket etti? Bu sorulara cevap vermek gerekir.

Bu şüpheyi yok etmek için bize bir mucizenin yol göstermesine ihtiyacımız var ya da bu suyun güneş ışınları tarafından buharlaştırıldığını söyleyeceğiz.

*

İstanbul'daki Pera Köprüsü, 40 braccia genişliğinde, su seviyesinden 70 braccia yukarıda, 600 braccia uzunluğunda (400 braccia deniz üzerinde- 200 braccia karada)*

* Da Vinci'nin bu köprüyü planlaması 1502 tarihindedir. Buradan hareketle, zamanın sultanı İkinci Bayezid, ya bu köprü için bir yarışma ilanı yaptırdı ya da ajanları sayesinde ulaştığı Da Vinci, bu görevi üstlendi.

YAZDIĞI BİR MEKTUP

Elimizde bulunan mektuplar bitmemiş ve yollanmamış olanlardır. Yollanmışların şu an var olup olmadığı bilinmemektedir. Aşağıdaki metin dük Lodovico İl Moro'ya yazılan mektuplardan birinin müsveddesidir.

Şerefli Efendimiz,

Savaş aletleri yapmada kendilerini yetenekli sayanların ellerindeki örnekleri göz önünde bulundurarak -bu adı geçen aletlerin yapılışları ve çalışmaları yaygın olarak kullanılanlardan farklı olmadığından- kimseye önyargım olmaksızın, Ekselanslarına çalışmalarımı göstermek ve sırlarımı açıklamak, aşağıda kısaca not aldığım şeyleri uygun bulduğunuz bir zamanda zevkinize sunup tasvip etmenizi dileyerek çalışmak isterim.

1. Hafif, sağlam, taşınması kolay köprüler tasarladım. Bunlar vasıtasıyla hem düşman kolayca takip edilebilir hem de düşmandan aynı şekilde kaçılabilir. Bir diğeri de yangında ve savaşta tahrip edilemez bir köprüdür ki yine kaldırması ve kurması kolaydır. Düşmanınkileri yakmayı da, yıkmayı da biliyorum.

2. Kuşatma altındaki bir yerde biriken suları dışarı atmayı; sağlam siperler, çeşitli köprüler, merdivenler, düzenekler, makineler yapmayı biliyorum.

3. Setlerin yüksekliği, mekânın ya da pozisyonunun sağlam oluşu nedeniyle, orayı kuşatırken, bombardımanı boşa çıkarmamak aksine yararını görmek için her hedefi ve kaleyi, kaya üzerinde kurulmuş olsa dahi, yerle bir edecek metotlarım var.

4. Taşınması kolay havan toplarım var Bir fırtınayı andıran küçük taşlar yağdırabilirler Bunun sebep olduğu toz, duman bile kargaşaya neden olarak düşmana zarar verir.

5. Eğer savaş denizde olacaksa, en iyi saldırı ve en büyük silahlara, baruta ve pis kokulu gazlara karşı en iyi savunma aletleri de sırlarım arasında.

6. Gizli, girift tüneller ve yollarla, belirtilen bir noktaya, siper ya da bir nehrin altından gürültü etmeksizin nasıl geçilebileceğinin de bilgisine sahibim.

7. İhtiyaç olması hâlinde, büyük silahlar, havan topları ve yararlı olacak ordonatlar yapacağım ki bunlar şu an kullanılanlardan çok farklı olacak.

8. Barış zamanında ise, özel mülk ve devlet binalarının mimarîsi ve kompozisyonunda, suyu bir yerden diğerine yönlendirmede herkesi memnun edecek kusursuz çalışmalar yapabilirim.

9. Mermer, bronz ve kilden heykeller yaparım. Resimde de yapılabilecek ne varsa. Örnek olarak 'bronz at'ı ele alabiliriz. Bu çalışma babanızın sonsuz onurunun hatırasıdır. Sonra bir de Yüce Sforza'nın evi.

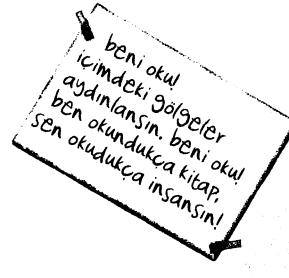
Eğer yukarıda anlatılan şeylerden biri, herhangi bir kimseye yapılması imkânsız gibi görünürse, sonsuz tevazu ile sığındığım ekselanslarının parkında ya da uygun bulduğu herhangi bir yerde tecrübe etmeye hazırım.

Çalışmalarım olması gereken
kaliteye erişemediği için Tanrı'yı
ve insanlığı gücendirdim.

Leonardo Da Vinci

Kitabı,
son sayfasından okumaya
başlayan okura not:

Da Vinci, hayatı boyunca yaptığı gözlemleri, bilim, sanat ve hayat hakkındaki düşüncelerini not defterine kaydetmiştir.

Ölürken bu notları, öğrencisi ve kadim dostu Francesco de Melzi'ye bırakır. Ondan kalan 13.000 sayfa nottan bugün yaklaşık 7000 sayfası korunabilmiştir.
Bu değerli el yazmalarının büyük bir kısmı özel koleksiyonlarda, müzelerde ve kütüphanelerde bulunmaktadır.

Da Vinci'nin notlarından derlenen bu kitabı okuyanlar; onun dehasından oldukça etkilenecek, bazı şeyleri nasıl da yüzyıllar öncesinden bilebildiğini görüp "Vay be!" diyecek, gelecekte olacaklara dair yazdıklarından dolayı biraz ürperecek, "Ben de bir dahi olabilirim. Neden olmasın!" deyip gaza gelecek ve muhtemelen birçok cümlenin altını çizerek kitabı haşat edecekler. Ama en önemlisi, bu kitabı okuyanlar aslında bir bakıma bir dâhinin aklından geçenleri okuyacaklar...
Nasıl ama!

Bizi de oku... Bizi de oku...

ISBN 975-6107-10-3

₺9,90